

Glas Gorenjske

Glasilo SZDL za Gorenjsko

Izdeja: Gorenjski tisk / Ureja:
Predsedni odbor / Odgovorni
urednik: Slavko Beznik
Telef. uredništva 476 — uprave 476
Tekoči račun pri Komunaln banki
Kranj št. 61-KB-1-2-135 / Izdeja v
ponedeljek in petek / Naročnina:
letna 600, pollet. 300, mesečna 50 din

S seje Okrajnega ljudskega odbora Kranj

Tekoče zadeve

OLO sprejel garancijske izjave za podjetja »Sukno« Zapuže, »Sava« Kranj, »Šešir« Škofja Loka in Občinski ljudski odbor Jesenice

Na zasedanju, ki je bilo v torek, sta bili najprej ločeni seji Okrajnega zbora in Zbora proizvajalcev ter nato še skupna seja obeh zborov Okrajnega ljudskega odbora. Ločeni seji sta vodila predsednik Zbora proizvajalcev ZVONE LABURA ter predsednik Okrajnega zbora SVETO KOBAL, skupno sejo pa je vodil podpredsednik OLO Kranj IVAN BERTONCELJ-JOHA.

LOČENI SEJI

Oba zbora sta brez razprave potrdila statuta obrtne in gostinske zbornice ter spremembe pravilnika o dopolnilnih plačah in položajnih dodatkih okrajnega zbora za socialno zavarovanje v Kranju ter še nekaj tekočih zadev.

O pritožbi stanovanjske zadruga »Iskra II.« je prišlo v obeh zborih do živahne razprave. Občinski ljudski odbor namreč ni potrdil pravil te stanovanjske zadruga, medtem ko je Okrajni ljudski odbor ugotovil, da je odločba Občinskega ljudskega odbora v Kranju nezakonita in so jo kot tako zavrnili. Na podlagi deljenih mnenj so prišli odborniki do skupnega stališča, da si je treba v prihodnje prizadevati za take vrste združno stanovanjsko gradnjo, ki bo omogočila gradnjo strnjjenih stanovanjskih naselij.

Tudi glede dovoljenja trgovskemu podjetju »Železnina« z Jesenic za trgovanje z železnino na debelo, so bila mnenja odbornikov deljena. Komisija je namreč predlagala, naj se to vprašanje odloži, dokler trgovinska zbornica za okraj Kranj podrobno ne prouči razmer na tržišču, ker bi v nasprotnem s prehitro odločitvijo lahko povzročili verižno trgovino, ki pa ne bi bila v prid potrošnikom.

Zbor proizvajalcev je nato še potrdil zaključna računa kmetijskima poslovanju v Senčurju in Škofji Loki. Medtem ko prvo izkazuje 548.000 dinarjev dobička, pa ima drugo 125.000 dinarjev izgube.

SKUPNA SEJA OBEH ZBOROV

Kot prva točka skupne seje obeh zborov je bilo poročilo komisije za upokojene vojaške osebe, katero je podal član komisije Stane Prezelj. Odborniki so v celoti odobrili delo omenjene komisije.

V nadaljevanju seje je Okrajni ljudski odbor še imenoval za sodnika okrajnega sodišča v Radovljici Vladimira Krištofa in razrešil dolžnosti sodnika okrajnega sodnika v Škofji Loki dr. Borisa Premroua.

Nadalje so odborniki sklepali o garancijskih izjavah za najetje kredita za podjetja »Sukno« iz Zapuže, »Šešir« iz Škofje Loke ter Občinskemu ljudskemu odboru z Jesenic.

Podjetje »Sukno« namerava najeti 15 milijonov dinarjev kredita iz republiškega investicijskega sklada za dograditev kotlarne in nabavo strojev za barvanje. Podjetje »Šešir« pa 1 milijon 900 tisoč dinarjev za otvoritev lastne prodajalne v Ljubljani, medtem ko je bila odobrena garancijska izjava v višini 13.800.000 dinarjev Občinskemu ljudskemu odboru na Jesenicah za kritje proračunskih izdatkov.

Na dnevnem redu je bil tudi problem finansiranja industrijskih šol na Jesenicah, in sicer metalurške industrijske šole, delavskega oddelka Srednje tehnične šole ter Mojsirske šole. Sprejet je bil sklep, naj Svet za plan in finance OLO prouči možnost finansiranja teh šol, katerih potrebe znašajo 22 milijonov dinarjev.

I. A.

PRED USTANOVITVIJO ENOTNEGA AVTOPODJETJA ZA GORENJSKO

Kaj bo prevladalo, prevdarna odločitev, ali lokalne težnje? Zastopniki podjetij »Avtopromet« in »Transturist« soglašajo, vendar se ne zedinijo

Vsa Gorenjska je danes pravzaprav eno samo turistično središče, ena sama turistična pokrajina, saj je težko imenovati kraj, ki bi bil najbolj znamenit in bogat po naravnih lepotah. Drug z drugim so povezani in vsi tvorijo eno samo turistično celoto. Res je, da je prometna povezava teh krajev danes še zelo slaba. Železnica povezuje le najvažnejše kraje od Ljubljane do Planice in Gorice. Vsi ostali kraji nimajo železniških zvez, čeprav nimajo nič manjšega turističnega pomena, celo nasprotno, vzemimo samo

okolico Begunj, Kroke, Škofje Loke, Bohinja itd. Edina možnost, o kateri lahko danes govorimo, da bodo ti kraji povezani v celoto, je cestni avtobusni promet. V zadnjem času se je sicer avtobusni promet nekoliko razširil. Ljubljansko podjetje »SAP« je razširilo svojo mrežo tudi na Gorenjsko. Vendar v glavnem le na Kranj in Trzin, medtem ko z ostalimi kraji zveze še vedno niso zadovoljive, v kolikor te zveze sploh obstajajo.

Na Gorenjskem pa danes žal nimamo tako močnega avto podjetja, od katerega bi lahko pričakovali in zahtevali, da bi s stalnimi zvezami povezovalo te kraje, da bi v času sezone opravljalo stalne prevoze potnikov in končno da bi razširilo tudi tovarni avtopromet.

Danes imamo tu dve podjetji — »Avtopromet« s sedežem v Kranju in »Transturist« s sedežem v Škofji Loki. Ti podjetji pa ne razpolagata niti z zadostnim prevoznim parkom niti z vsemi ostalimi ustreznimi prostori. Se ta vozni park, kar ga je na razpolago, je tako razdrobljen na dva sedeža in ne more ne eno ne drugo podjetje opravljati svojega namena in zadostiti potrebam. Vsako od teh podjetij si prizadeva, da bi si ustvarilo čim več osnovnih sredstev, kar je seveda pohvalno, vendar pa po drugi strani kopljejo grob širokemu razvoju vsega avtobusnega prometa Gorenjske.

Vse to vodi do misli, kako koristno bi bilo prav na Gorenjskem ustanoviti enotno avto podjetje. Tudi zastopnikom obeh že obstoječih podjetij se je zdel ta predlog zelo umesten in so ga z veseljem sprejeli, saj nikjer toliko pogojev za razvoj tega prometa kot prav na Gorenjskem. Z ustanovitvijo enega podjetja ne bi bili zmanjšani le upravni stroški, temveč bi bil ves obstoječi vozni park tudi mnogo bolj ekonomično izkoriščen, razpoložljiva osnovna sredstva bi bilo lažje vzdrževati, odpadale bi tudi razne prazne vožnje, predvsem tovarnega prometa, razen tega pa bi bile dane tudi večje možnosti za razširitev avtobusnega in tovarnega prometa. Te prednosti so danes vsem dovolj jasne, zastopniki obeh podjetij tudi popolnoma soglašajo s sklepom ustanovitve takega podjetja, nastane pa vprašanje, kje naj bi bil sedež tega »novega« podjetja. Ob tem se misli zastopnikov obeh podjetij križajo, ustvarili so iz tega problem, ki ga pravzaprav ni. Logično mišljenje, ki je posledica dejanskih razmer, tu zadene ob nasprotje nekaterih lokalističnih težnje.

Rojstvo gorenjskega avtoprometa, če sploh lahko tako rečem, je pravzaprav v Škofji Loki. »Transturist« si je že pred dvema letoma in pol začel prizadevati, da bi čim hitreje in čim boljše izpolnil vrzeli v prometu. Priznati moramo, da imajo danes v Škofji Loki dokaj močnejše podjetje kot v Kranju. Razen tega imajo glede na svoje kolege bolj urejeno upravno in finančno službo, boljše delovne in upravne prostore in pravici na ljubo — tudi boljši kader.

S tem ne mislim delati Kranjčanom nikakršne krivice. Kranjsko podjetje se je pač razvijalo v pogojih, ko ni bilo mogoče vsega tega v takšni meri ustvariti. Današnji prostori kranjskega »Avtoprometa« nikakor ne ustrezajo sedežu gorenjskega avtomobilizma. Delovni kolektiv sicer namerava dobiti do 10. oktobra nove upravne prostore, toda s tem stanje še ne bi bilo rešeno.

Zavedati se moramo, da bi tu vsaka najmanjša lokalistična težnja škodila ne samo celotnemu nadaljnjemu razvoju avtoprometa na Gorenjskem, temveč bi zrušila tudi že dosežene uspehe, v katere je bilo vloženega nemalo truda in naporov.

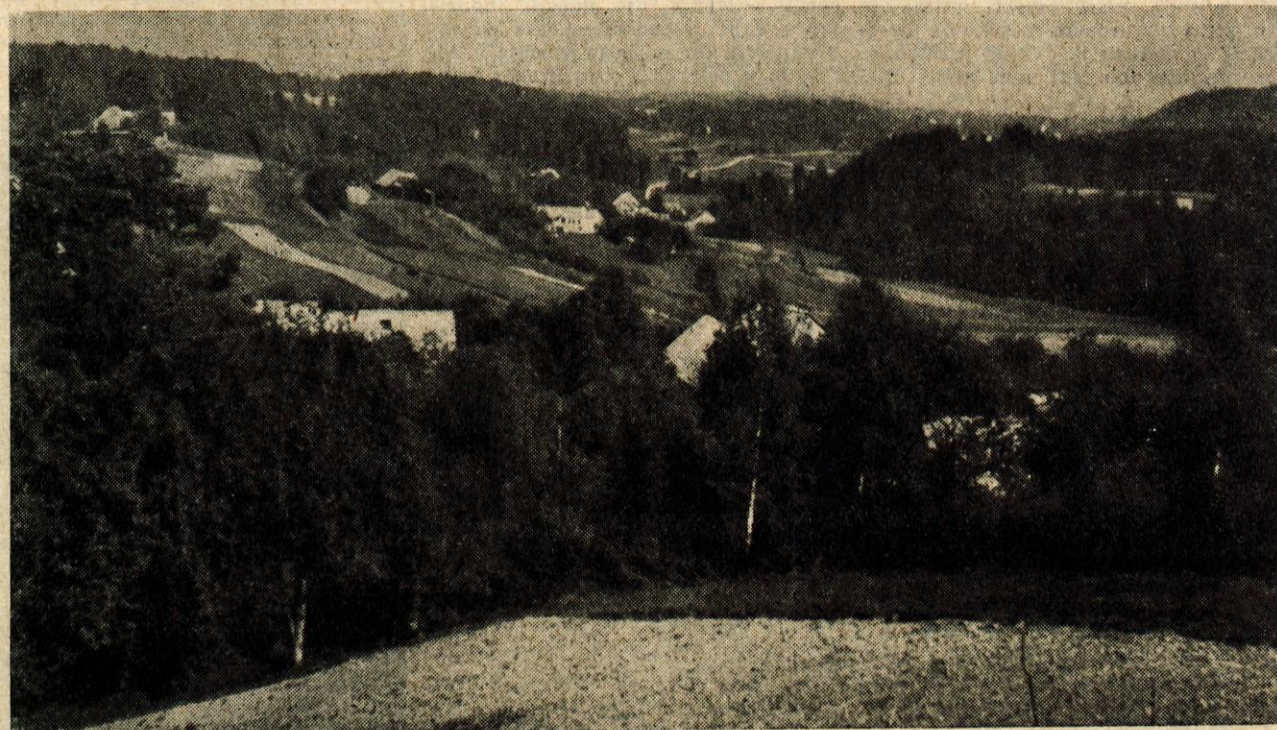
Res je, da bi bilo prav, če bi bil sedež v Kranju kot središču Gorenjske. Toda tu gre dejansko za celoten razvoj, zato kraj sedeža ali morda celo ime podjetja pri tem res ne bi smela igrati odločilne vloge.

Lj.

Mladinski teden v Kamniku bo razgibal vse prebivalstvo

Kamnik je v znamenju živahnih priprav na mladinski teden, ki bo od 29. septembra do 7. oktobra pod pokroviteljstvom zveznega poslanca Toma Brejca. Dve izloži sta polni krasnih in bogatih daril za zmagovalce številnih tekem in prireditve. Pred njima se ustavljajo pionirji in mladinci ter ugibajo o zmagovalcih.

Mladinski teden se bo začel v soboto ob 17. uri s svečano sejo Občinskega komiteja LMS Kamnik. Glavne prireditve v nedeljo bodo tekmovanje pionirjev s skiroji, polžveve dirke in tek v vrečah na trgu ter veliko mladinsko zborovanje na Duplici s kulturnim programom. V teku tedna bodo imeli pionirji strelsko tekmovanje, šahovski brzoturnir, nogometne tekme in medšolske atletske prireditve. Tudi mladinci se bodo pomerili v vseh športnih disciplinah, mladi alpinisti in taborniki pa bodo še na Mali planini počastili spomin na V. konferenco SKOJ. Med kulturnimi prireditvami bo en večer posvečen materam in svojem padlih borcev Kamniško-zasavskega odreda; v veliki dvorani »Doma« pa bo uprizoritev trodejanke »Noč v plamenih«. Gostoval bo tudi orkester tovarne »Melodije« iz Mengša.

Pogled na Besnico (Berite reportažo na 4. strani!)

Beležka

Za dvig delovne storilnosti

Komisija za higiensko tehnično zaščito v tovarni »Iskra« si prizadeva, da bi se v podjetju delovna storilnost čim bolj dvignila in se zmanjšale dajatve za socialno zavarovanje. Zato je predlagala, naj bi delavci, ki so podhranjeni, bolehniki in potrebni počitka, odšli na odmor.

Pred dnevi so zato že poslali, v soglasju z okrajno komisijo socialnega zbora, prvo grupo delavcev in uslužbencev na 15-dnevni oddih v tovarniško letovišče Ankaran.

V Ankaranu se delavci dobro počutijo, imajo dobro in zdato hrano in stalno bolniško nadzorstvo. Referent higiensko-tehnične zaščite iz »Iskre« in obratni zdravnik, ki sta jih obiskala, sta pripovedovala o njihovem prijetnem življenju. Delavci so se zelo pohvalili in posebej zahvalili za vso skrb in pozornost, ki jo jim nudi delovni kolektiv.

Ta ukrep za tovarno ne bo brez uspeha, saj bodo zdravi in krepki ljudje hitro nadomestili tisto kar je žrtvovala tovarna. Vse to bo vplivalo na dvig delovne storilnosti, hkrati pa se bodo znižali visoki bolniški stroški.

Tudi ostala podjetja bi morala posnemati ta korak, saj bo le zdrav človek lahko dosegel lepe uspehe. Upamo, da bo tovarna »Iskra« in komisija higiensko-tehnične zaščite v podjetju kmalu našla posnemalce.

M-č

Delo mladine na vasi

Mladina v Selški in Poljanski dolini, Bohinju in Žabnici se pripravlja -
Lepi uspehi mladih zadružnikov

ZE NEKAJ DNI se mudi v Zahodni Nemčiji delegacija poslancev naše Zvezne ljudske skupščine na čelu z njenim predsednikom Mošo Pijadajem. Obisk naših parlamentarcev sodi prav gotovo med pomembne politične dogodke.

V zvezi s prihodom jugoslovanske parlamentarne delegacije v Bonn je podpredsednik svobodne demokratske stranke dr. Erich Mendo objavil, da je Jugoslavija v drugi svetovni vojni pretrpela mnogo več kot druge države, ki se bile prepuščene Hitlerjevemu terorju. Velike žrtve, ki jih je doživel Jugoslavija v drugi svetovni vojni, so vplivale tudi na razpoloženje njene mladine, nasproti poveni Nemčiji. Zato je toliko bolj razveselljivo, da se nemško - jugoslovanski odnosi sedaj znatno izboljšujejo.

Nekateri zahodno nemški časniki poudarjajo pomembnost obiska naše parlamentarne delegacije v Bonn in drugih mestih Zahodne Nemčije, hkrati pa poudarjajo, da bo ta obisk v marsičem pripomogel k izboljšanju odnosov med dvema državama. Nekateri listi tudi sodijo, da je Zahodna Nemčija pripravljena ugoditi jugoslovanskim finančnim terjatvam.

Naša parlamentarna delegacija je bila doslej na obisku pri predsedniku republike dr. Theodoru Heussu. Naši parlamentarci so obiskali tudi bonjski parlament, kjer jih je sprejel predsednik Zveznega zbora dr. Gerstenmayer. Sprejel pa jih je tudi zahodnonemški zunanji minister von Brentano.

PRVI SEKRETAR Kom. partije Sovjetske zveze Nikita Hruščev se je s predsednikom republike Josipom Brozom - Titom vrnil predvčeršnjim z Brionov v Beograd.

NA IZRAELSKO - JORDANSKI meji je zopet »vroče«. Jordanski generalni štab je objavil sporočilo, da so izraelske čete v preteklih dneh ponovno napadle položaj Arabske legije na jordanskem ozemlju. Pri tem je padlo 21 jordanskih vojakov.

Napadov doslej tudi predstavnik komisije Organizacije združenih narodov za premirje, general Burns, ni mogel ustaviti.

Na današnji seji Varnostnega sveta OZN pa je generalni sekretar Dag Hammarskjöld pozval predstavnike štirih velesil ter predstavnike Jordanije in Izraela na nujne razgovore o najnovejših neredih na izraelsko - jordanski meji. Hammarskjöld je danes opozoril tudi predsednika Varnostnega sveta na incidente in zahteval intervencijo sveta, če v Palestini red in mir ne bosta nemudoma obnovljena.

V ORGANIZACIJI ZDRUŽENIH narodov pa vzbuja največjo pozornost začeta debata o rešitvi suškega vprašanja. Diplomati živahno pripravljajo teren za začetek dela Varnostnega sveta, ki je že imel svojo prvo sejo, na kateri so govorili vsi predstavniki velesil. Sprejet je bil predlog o obravnavanju anglo-francoskega predloga o rešitvi suškega vprašanja.

Kakšno pomembnost pridaja tudi naša država suškemu problemu je razvidno tudi iz tega, da bo te dni odpotoval v New York državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović, ki se bo udeležil razgovorov v Varnostnem svetu. Tudi egiptovsko delegacijo bo vodil sam zunanji minister g. Mahmud Fawzi.

V zadnjem kratkem razdobju je opazen viden napredek pri ekonomsko-politični in strokovni vzgoji kmečke mladine. Prizadevanja mladih zadružnikov so mladino zelo razgibala in so bili doseženi že lepi uspehi. Mladina si sama išče oblike in načine, da se aktivno vključi v borbo za dvig kmetijske proizvodnje in socialistične preobrazbe vasi. Kmečki mladini je jasno, da z današnjim načinom dela in proizvodnimi odnosi ne moremo doseči zadovoljivih uspehov.

Okrajni komite LMS in odbor mladih zadružnikov pri OZZ Kranj sta v začetku letošnjega leta pristopila k enotni akciji vzgoje kmečke mladine. Vse dosedanje izkušnje so pokazale, da samo navidezno kopičenje strokovnega znanja brez praktičnega dela in aktivnega udejstvovanja pri reševanju vsakdanje problematike na vasi, le odteguje mlade kmetovalce od smotrnega dela. Organizacija ljudske mladine in kmetijska zadruga s sodelovanjem vseh političnih organizacij sta dolžni skrbeti za kmečko mladino.

Delo aktivov mladih zadružnikov na Gorenjskem dobro napreduje. V 10 mesecih je bilo ustanovljenih 27 aktivov mladih zadružnikov s 700 član. Pretežni del aktivov je že opravičilo svoj obstoj. Ti uspehi so še tembolj

pomembni, če upoštevamo, da smo imeli najrazličnejše začetne težave. Ni bilo malo primerov podcenjevanja mladih zadružnikov in njihovih prireditev, pojavljala so se nasprotja med mladimi in starimi, med naprednim in nazadnjaškim, itd.

Aktivni mladih zadružnikov prirejajo predavanja o socialističnem razvoju vasi, strokovna predavanja iz poljedelstva, gozdarstva in veterine. Organizirano je bilo več krajših tečajev, praktičnih vaj, izletov na sodobno urejena kmetijska posestva, tekmovalni koscevi, grabljic in žanjic, ter še vrsto drugih manjših prireditev. Mladi zadružniki z Gorenjske so pomagali pri delovni akciji mladih zadružnikov Slovenije v Sempetru itd. Precejšnje število mladih zadružnikov je imelo doma na posestvih številne uspele poizkuse. Bilo je seveda tudi nekaj slabih, n.p.r. v Senčurju, kar bo treba v prihodnje popraviti.

Z namenom širše aktivizacije zadružne mladine pa organizirata OK mladine Gorenjske od 7. do 14. oktobra. V tem času bodo najrazličnejše prireditve, pregledali bodo gospodarske načrte KŽ in ugotovili kaj lahko napravi mladina. Zbirale se bodo prijave za kmetijsko gospodarske šole, ki bodo letos na pobudo odbora mla-

dih zadružnikov pri OZZ Kranj v naslednjih krajih: Gorenja vas, Žiri, Selca, Cerklje, Bohinj, Podnart, Zabnica, Mavčiče, Škofja Loka, Predvor, Poljane in po možnosti tudi drugod. Lani so imeli tako šolo samo v Poljanah in je pod vodstvom ing. Miloša Kusa uspešno delovala.

Uvodna prireditev »Tedna zadružne mladine Gorenjske« bo dan zadružne mladine in kravji bal v Bohinju, dne 7. oktobra. V predpripravi pa bodo dnevi zadružne mladine v Poljanski in Selški dolini. V teh dneh bo tudi seja upravnega odbora OZZ, odbora mladih zadružnikov in predsedstva OK LMS Kranj. Dne 10. oktobra bo prva okrajna konferenca mladih zadružnikov Gorenjske, kjer bodo razpravljali o vlogi in nalogah mladih zadružnikov pri socialistični preobrazbi vasi. Dne 10. oktobra ob 15. uri bo odprta razstava pridelkov mladih zadružnikov v zadružnem domu v Zabnici, ki bo odprta do 14. oktobra vsak dan od 8. do 18. ure. Zaključna prireditev bo dne 14. oktobra v Zabnici. Dopoldne ob 10. uri bo ocenjevanje živine, popoldne pa kmetijska parada, razni nastopi in tekmovalna društvenih organizacij in veliko mladinsko zborovanje. Vse prireditve okrajnega značaja bodo v Zabnici, lokalne pa v okviru KŽ in občin.

JAKA BOGATAJ

PRIPRAVE ZADRUŽNIKOV NA KMEČKI PRAZNIK

Kmetijske zadruge z območja občine Jesenice se pridno pripravljajo na kmečki praznik, ki bo 30. septembra. Med drugim je na programu razstava živine z ocenjevanjem in nagradjevanjem ter razstava malih živali.

Tekmovalje
mladih
koscev
v Naklem

Tehnični napredek kinopodjetja »Storžič«

V oktobru že cinemascope sistem

Ze pred meseci smo izvedeli, da bo v Jugoslaviji montiranih 50 cinemascope aparatov. Med temi redkimi podjetji je tudi kino »Storžič« v Kranju. Večino del so opravili strokovnjaki tovarne »Iskra«. Za nabavo potrebne opreme je izdalo podjetje 7 milijonov dinarjev. Ker ni imelo dovolj lastnih sredstev, je najelo tudi 2,5 milijona denarnega posojila.

Obiskovalci kranjskega kina bodo že v začetku oktobra lahko gledali filme, predvajane po cinemascope, super-scope in vista-vision sistemu. Med prvimi so na sporedu ameriški barvni filmi »Carmen«, »Vera Crus« in »Tisoč milj pod morjem«. Vstopnina se bo za te predstave sicer res neko-

liko zvišala, vendar ne toliko kot ljudje govorijo. Upravnik kino podjetja »Storžič« obljublja, da se bodo potrudili za čim nižje cene.

V prihodnjem letu nameravajo montirati cinema-scope aparature tudi na letnem kinu »Partizan«. Za zimo pa še veselo vest občinstvu. Letos bo podjetje poskrbelo, da ne bo pritožb zaradi mraza. Dvorana bo zadovoljivo ogrevana, razen tega pa bo v najkrajšem času okusno urejena tudi čakalnica.

Pričakujemo, da bomo s predvajanjem filmov v omenjenih sistemih zadovoljni, če bo kinopodjetje poskrbelo, da bodo ti čim kvalitetnejši.

„Iskra“ je osvojila pet pokalov

Nad 400 tekmovalcev na Delavskih igrah

Kranj, 27. septembra.

Sinoči je bila v Zgornji dvorani Sindikalnega doma v Kranju zaključna slavnost športnega tekmovanja sindikalnih podružnic, ki ga je organiziral Občinski sindikalni svet Kranj v počastitev 20. obletnice velike tekstilne stavke Slovenije.

Svečanost je otvoril predsednik sindikalnega sveta Ivan Bečan. Pozdravil je vse navzoče, in dejal:

»Iz prvega tekmovanja smo se marsikaj naučili, kar nam bo v bodoče koristilo, ker s podobnimi tekmovanji bomo nadaljevali vsako leto.«

Na Golniku je ustanovljena transfuzijska postaja

Kri je postala eno najbolj uspešnih sredstev za zdravljenje najrazličnejših bolezenskih stanj. Potrebe po njej so vsak dan večje ne samo na kirur-

Iz poročila predsednika fizikurnega odbora tovariša Novaka je razvidno, da je tekmovalo 93 ekip z okrog 400 tekmovalci, kar pomeni, da se je tekmovalna udeležila 20% sindikalnih podružnic. Ko so bili razglašeni rezultati, je tovariš Bečan razdelil zastopnikom treh prvoplasiranih ekip lepe pokale in diplome.

Največ uspeha na tekmovanju je imela sindikalna podružnica podjetja »Iskra«, ki je osvojila 5 pokalov. Pokali so prehodni.

Po podelitvi pokalov in diplom so zastopniki imeli skupno zakusko.

D.

LJUDJE IN DOGODKI

Zunanjepolitična prizadevanja zavirajo gospodarstvo Francije

Po treh letih sorazmerne blaginje, so začeli v zadnjem času poslovni ljudje Francije, zlasti po dohodu suške krize, sumiti v stabilnost franka. Takšna reakcija pa je dovolj zgovoren znak, da se francoske finančne nagibajo k inflaciji. Na inflacijski pritisk pa ne opozarjajo le reagiranja poslovnih ljudi. — Ze od minule jeseni dalje, so se pojavljali znaki poslabšanja življenjskega standarda, katerega indeks se je v primerjavi z letom 1949 povzpela na 149,1. Medtem ko se je življenjski standard dokaj naglo znižal, se je nacionalno povprečje plač in dnevnice povzpelo le za 5%. Ta vedno večji razmak med življenjskimi stroški in plačami je vplival med drugim tudi na povečanje že tako obšutnega proračunskega deficita Francije. Na kratko povedano: Francija je zašla v resne finančne in ekonomske težave. S čim je moč te pojave pojasniti?

Francoska gospodarska literatura ima več pojasnil, ki opravičujejo vzroke nastopajoče inflacije. Po eni strani trdijo, da izvirajo sedanje gospodarske težave Francije iz slabe žetve v tem letu, kar je posledica ostre zime in ostalih vremenskih neprilic. Takšnemu opravičilu je le težko nasesti, kajti francosko gospodarstvo — pa naj igra še tako veliko vlogo v državnem gospodarstvu, doprinese skupnemu državnemu dohodku mnogo manj, kot industrija in obrt.

Številni gospodarstveniki pa trdijo, da je treba iskati vzroke nastopajoče inflacije v izrednem naraščanju investicij v industriji. V tej trditvi bi morda utegnili biti tudi nekaj resnice.

V zadnjem času je prišlo v Franciji do zelo zanimivih sprememb na področju industrije. Vse kaže, da so francoski industrijalci, odnosno finančniki spremenili svoje stoletne nazore rentnikov, ki investirajo sredstva le v prekomorske posle — torej v posle, ki prinašajo posebne dobičke. Povojne spremembe v svetu, zlasti še gospodarska negotovost v bivših in sedanjih francoskih prekomorskih posestih, so privedle francoske rentnike do zaključka, da je sedaj najdonosnejše in kar je zlasti važno, najvarnejše investirati v lastni zemlji. Tej spremembi orientacije poslovnih ljudi se ima zahvaliti tudi francoska industrijska proizvodnja, ki je pokazala v preteklem in letošnjem letu viden porast. Govori se celo, da je ta porast industrije iz meseca v mesec celo presegal odgovarjajoče povprečje v Zap. Nemčiji. Ta pojav bi sicer mogli vzeti kot vzrok za inflacijo, toda ne kot izključni vzrok; na primer v Zapadni Nemčiji in v drugih zapadnoevropskih državah ne poizkušajo s tem opravičevati tekočih gospodarskih težav.

Morda utegnemo biti še naprečljivejši tiste trditve, ki opravičujejo inflacijo na rovaš čezmernih vojaško-

ekonomskih naporov države, ki je sprva posvetila vse napore indoktacijski vojni, v sedanjem času pa obvladovanju uporniškega gibanja v Alžiru in v poizkusih obvarovanja francoskih interesov v suški krizi. Razen vidnih gospodarskih naporov v cilju finansiranja pohoda proti nacionalnim podvigom v svojih prekomorskih področjih del svoje delovne sile, katere dober del svoje delovne sile, katero pa v glavnem nekvificirani delavci iz inozemstva niso mogli zamenjati. Pritisk teh činiteljev na francosko gospodarstvo je bil dovolj močan že v preteklih letih, sedaj pa je postal neznosen. Nemoč, da bi se ti činitelji obvladali z nekimi ekonomskimi ukrepi, s čimer bi se v Franciji preprečila inflacija (takšni ukrepi so se v pogojih drugih zapadno-evropskih držav pokazali kot zelo učinkoviti), je zelo značilna, saj govori, da se je znašlo francosko gospodarstvo pod pritiskom velikih prizadevanj zunanje politike — ki mu ni kos. Kazno je, da preostaja vladi Guy Molleta na izbiro le malo možnosti in ukrepov, ki bi kljubovali vzroku inflacijskih težav. Izhod je moč najti v stapljanju državne zunanje politike s stvarnimi vojaškimi finančnimi možnostmi, to je v likvidiranju bojišča v Alžiru, odstopitvi od pretiranih zahtev v zvezi s suškim vprašanjem itd. Iste važnosti je tudi omejitve investicij v industriji in povečanju davkov. Omejitve investicij

bi medtem utegnili sprožiti nevarnost, da bi opešal konkurenčni položaj francoske industrije z ozirom na Zapadno Nemčijo, istočasno pa bi povečanje davkov obremenilo vse družbene sloje, kar bi privedlo do vprašanja socialnih ukrepov Guy Mollette vlad. — Vse kaže, da vodi pot k ozdravljenju francoskega gospodarstva vendarle preko Alžira! (JUGOPRES)

GUY MOLLET

gičnih in porodniških oddelkih, temveč tudi na oddelkih za notranje in otroške bolezni. Ta povečana potreba in potreba po ustvarjanju nujnih rezerv suhe plazme ter za sedaj še omejena zmogljivost Centralnega zavoda za transfuzijo v Ljubljani, vse to je terjalo osamosvojitve bolnice na Golniku glede preskrbe z krvjo.

Pred tremi meseci so bile odvzete prve količine krvi v novo ustanovljeno transfuzijsko postajo, ki naj bi zajela krvodajalce na območju kranjske in tržiške občine. Po dobrih dveh mesecih so bile začetne težave premagane in število prostovoljnih krvodajalcev se je znatno povečalo. Med prvimi so se odzvali delavci iz kranjskih tovarn »Iskra«, »Tiskarna«, »Sava«. Pokazali so visoko moralno zavest, požrtvovalnost in čut do sorodstva, za kar jim gre priznanje in zahvala. Da bi breme krvodajalstva ne ostalo samo na ramenih tistih, ki so že dajali kri, so osnovne organizacije RK občine Kranj začele z agitacijo za zbiranje novih krvodajalcev. Doseženi so bili lepi uspehi. Prebivalci v Kranju so pokazali za to akcijo veliko razumevanje, v tržiški občini pa je vsa stvar zaspala. Upajmo, da samo za kratek čas.

Akcija za nabiranje novih krvodajalcev tudi med kmečkim prebivalstvom lepo napreduje. Ko je bilo na Trsteniku predavanje o otroški paralizni, se je na poziv predavatelja izmed prisotnih prijavilo za krvodajalstvo 15 tovarišev in tovarišic. Prepričani smo, da bodo zgledu Trstenika sledile tudi druge vasi v kranjski in tržiški občini.

Prostovoljno krvodajalstvo je razširjeno v vseh državah in dokazuje stopnjo kulturne ravni posameznega naroda. Upajmo, da naši ljudje v tej akciji ne bodo med zadnjimi!

Še k potrditvi zaključnega računa Železarne

16. seja zbora proizvajalcev, 21. avgusta, je bila v času letnih dopustov. V zvezi s potrditvijo zaključnega računa Železarne Jesenice so tedaj nekateri diskutanti kritizirali delo komisije za pregled zaključnih računov in poročilo komisije zbora proizvajalcev. Tedaj ni bil na seji navzoč odbornik, ki bi lahko takoj odgovoril diskutantom in pojasnil, kaj je pravzaprav na stvari. Zato so na 17. seji zbora proizvajalcev, 18. septembra, pojasnili nekatere netočne izjave.

Kot je bilo razvidno, so bili odborniki 21. avgusta premalo pripravljeni oziroma seznanjeni z zadevami, o katerih so diskutirali. Tako niso razlikovali finančno inšpekcijo od komisije za zaključne račune, saj je kritika v glavnem zadel prvo, ki je bila zastopana le z dvema članoma

Prezgodnja slana

V treh zaporednih nočeh od 19. do 21. septembra je huda slana zelo prizadela ajdo pod Kamniškimi planinami. Posebno huda slana je bila okrog Vodice, kjer je bila ponekod zemlja trda od zmrzali. Tako zgodnja slana po vročih septembrskih dneh je pač nekaj nenavadnega.

Z zasedanja DS »Plamen« v Kropi

Plan v septembru ne bo izpolnjen

Te dni je bilo v tovarni »Plamen« v Kropi 5. redno zasedanje delavskega veta. Po pregledu sklepov zadnjega zasedanja DS in potrditvi sklepov upravnega odbora, so razpravljali o izpolnjevanju plana in posameznih pomanjkljivostih v organizaciji dela. Ugotovili so, da v septembru delno zaradi pogostih okvar na izrabljenih strojih, v glavnem pa zaradi zakasnelih pošilk materiala iz železarn, plana ne bodo dosegli. Delno pa vpliva na storilnost dela tudi slaba organizacija na posameznih delovnih mestih. Delavski svet je nekatere prikazane napake, kot n. pr. čakanje na orodje, neopravičene režijske ure itd. obsodil in zadovoljil tehnični oddelek, da jih odpravi.

Družbeno zadolžitev za 8 mesecev so količinsko dosegli 96,4%, vrednostno pa 95,7%. Glavni vzrok, da so nekaj % pod planom, gre v začetku leta na rovaš pomanjkanja električne energije, kar pa v poletnih mesecih zaradi dopustov in velike vročine v

in bila z ozirom na službene dolžnosti ostalih članov komisije v manjšini.

Naloga komisije je bila, da ugotovi nepravilnosti finančnega poslovanja in da predlog o potrditvi zaključnega računa. Ker so bili dani zelo kratki in strogi roki, bi vse ostalo samo zavleklo pregled in potrditev zaključnega računa. Omeniti je treba, da je bila predvsem ekonomska analiza, ki je stvar poslovnega poročila k zaključnemu računu podjetja, ravno ena najšibkejših točk in je bilo prav to »poročilo« v Železarni sila pomanjkljivo. Zato je tudi komisija dala nekatere koristne predloge o reorganizaciji finančne in komercialne službe v podjetju.

Obširno poročilo ni bila krivda komisije, temveč napak, čeprav nekaterih manjših, ki pa jih komisija ni smela zamolčati, saj bi bilo to tudi v škodo podjetja samega. Nikakor pa navedene nepravilnosti ne smejo prizadeti delavcev Železarne, kajti krivda za nepravilnosti leži na drugih, saj je bilo v poročilu rečeno, da se v poslovanju leta 1955 kažejo tudi stari greehi in da se je poslovanje napram prejšnjemu letu izboljšalo.

K. izjavi, da je komisija iskala v podjetju sredstva, je treba pripomniti, da je celo v poročilu komisije

zbora proizvajalcev rečeno, da je bil po bilančni komisiji dobiček Železarne znižan za 48.200.000 in da je tudi okrajni ljudski odbor s tem izgubil 32.600.000 dinarjev. Komisija pri pregledu ni zastopala nikakršnih interesov in je delala po predpisih. To velja za premiranj, kot tudi za dopolnilni socialni prispevek, odpis terjatev družtvom itd. Železarna sama se k nobenemu sklepu komisije ni pritožila.

Toliko v kratkem k diskusiji na seji 21. avgusta, zato da dobimo objektivno sliko o potrditvi zaključnega računa Železarne Jesenice ter hkrati o stanju poslovanja podjetja samega ter delu finančne inšpekcije.

Ob koncu naš omenimo še to, da je bil sprejet tudi sklep, da bo v Železarni še nadalje obstajala maloprodaja, ker Železarna nima v svoji registraciji maloprodaje oziroma prodajalne v tem smislu.

70 let kmetijske šole na Grmu

1500 absolventov - Letos se je vpisalo 40 dijakov

Slovensko kmetijsko šolstvo se upravičeno ponaša z bogatimi tradicijami. Leta 1872. je bila na Slapu v Vipavski dolini ustanovljena »Vinorejska in sadjerejska šola«. Kmalu pa se je pokazalo, da bi bila nekje sredi Slovenije potrebnejša kmetijska šola z obsežnejšim učnim načrtom. Zato je bila šola na Slapu v oktobru 1886 preseljena na nekdanje graščinsko posestvo Grm pri Novem mestu.

70 let plodnega dela grmske kmetijske šole, ki je bila kot popolna nižja kmetijska šola znana zlasti do začetka druge svetovne vojne, se zrcali v lepem številu njenih absolventov in v njihovem koristnem delu pri razvijanju naprednega kmetijstva. Grmska dvoletna, enoletna in dvoletna zimska kmetijska šola je vzgojila

Prvi jugoslovanski eksportni sejem, ki bo jutri v Ljubljani na Gospodarskem razstavišču, vzbuja med uvozniki jugoslovanskih proizvodov po vsem svetu veliko zanimanje. Zakaj? Prvič bo dana priložnost kupcem jugoslovanskega blaga, da v istem kraju hkrati lahko vidijo vse jugoslovansko izvozno blago, urejeno po panogah. Tu bodo razstavljeni vsi kvalitetni proizvodi jugoslovanske industrije, obrti, kmetijstva in gozdarstva. Mnogi kupci in interesi za uvoz jugoslovanske eksportne robe niti ne vedo, kaj vse lahko že danes Jugoslavija izvažja, v kakšnih sortimentih, kvaliteti in količinah.

Mnogi uvozniki jugoslovanskega blaga niti ne poznajo dovolj jugoslovanskega izvoznega režima ter imajo pogosto o njem napačne predstave. Prav tako ne poznajo niti organizacijskih oblik in možnosti izvoza iz Jugoslavije. Da bi se zainteresirani uvozniki jugoslovanskega eksportnega

blaga lahko o vsem tem temeljito seznanili, bo v času sejma prirejenih večje število skupnih konferenc ter posvetovanj med proizvajalci in izvozniki ter uvozniki. Tako se bodo lahko vsi seznanili z različnimi problemi in željami ter interesi, kar bo nedvomno še okrepilo medsebojne poslovne zveze. K temu bo prispevalo tudi navezovanje osebnih stikov, obiski v proizvodnih in izvoznih podjetjih. Obiskovalci te razstave se bodo lahko seznanili tudi s turističnimi, kulturnimi in zgodovinskimi posebnostmi Jugoslavije.

Ker je zaradi tega izredno zanimanje za to prvo eksportno prireditel v Jugoslaviji, bodo v času sejma prišli v Jugoslavijo številni kupci iz vseh kontinentov ter bo tako prišlo tudi med njimi do srečanj ter medsebojnih stikov. Vse to bo pa koristilo okrepitvi, razširitvi in pozitivit mednarodnih poslovnih stikov.

Ves čas sejma bodo na razpolago zunanjetrogovinski strokovnjaki, vodilci in tolmači, tako da bo vsakomur omogočeno uspešno in prijetno bivanje v Jugoslaviji.

Izven vsakega dvoma je, da bo ta sejem nudil domačim izvoznikom, zlasti pa podjetjem, ki se šele pripravljajo na izvoz ter še nimajo lastnega komercialnega aparata, izredno priložnost, da tujim kupcem iz štirih kontinentov prikažejo svoje kvalitetne proizvode ter jih zainteresirajo za nakup teh.

Tedenski gospodarski komentar

Nove perspektive naše trgovinske mornarice

Ceprav je zadala vojna vihra naši ladjedelniški industriji občutne udarce, si je le-ta v minulih letih začela hitro opomogla, tako da nekatere od ladjedelnic že grade ladje z nosilnostjo preko 10.000 ton. Proizvodnja našega ladjedelništva je dovolj močna, da krije vse potrebe domačih podjetij, katerih plovni park se stalno povečuje; razen teh uspehov pa beležijo tudi izplovitev več ladij za tuje naročnike. Da so se z izplovljenimi objekti proslavili tudi v tujini, gre zahvala zlasti kvalitetni gradnji in upoštevanju pogodbenih rokov dograditev. Zategadelj ni nič čudnega, da imajo jugoslovanske ladjedelnice pravkar v gradnji ali naročilu za potrebe inozemskih družb okrog 20 ladij, večji del tramerjev, z nosilnostjo 10.000 ton.

Vzporedno z gradnjo na račun inozemstva pa vlagajo naše ladjedelnice vse napore tudi v prid kritja domačih potreb, kajti načrt naše trgovinske mornarice predvideva povečanje plovne parka do leta 1961, za okrog 40 ladij s preko 350.000 ton skupne nosilnosti. Izvršitev tega plana je toliko važnejša, ker naše ladje le v manjši meri sodelujejo v domačem pomorskem izvozu in uvozu (okrog 35 odstotkov). Čeprav zahteva izgradnja ladij velike investicije, je njihova važnost nesporna. Obstoječe prevozne cene omogočajo njihovo amortizacijo in s tem ustvarjanje novih sredstev za gradnjo novih plovnih objektov, kar je zelo pogost pojav zlasti pri inozemskih družbah in podjetjih.

V zasledovanju tega cilja je bilo konec preteklega leta določeno, da bo v naše ladjedelništvo investirano do konca 1961. leta, 32 milijard dinarjev. V prid smotrne razdelitve te vsote je Narodna banka razpisala natečaj. Ker pa do natečaja še ni prišlo, so ladjedelnice zahtevale, da jim že sedaj določijo naloge po njihovi proizvodni zmogljivosti.

Po dosedaj objavljenih podatkih je moč videti, da bo vsota 32 milijard dinarjev razdeljena v glavnem na ladjedelnice: »3. maj« na Reki, »Split« v Splitu in »Uljanik« v Puli.

Ladjedelnica »3. maj« ima naročene 3 tramerje po 10.000 ton nosilnosti in 2 linijski ladji z isto nosilnostjo; ladjedelnica »Split« 6 tramerjev z 10 tisoč tonami in končno »Uljanik« s 3 tramerji po 10.000 ton in tanker z 18.000 tonami nosilnosti. Torej bo iz kredita, ki ga je odobrila Narodna banka izplovljenih 15 ladij s 158.000 tonami skupne nosilnosti. Poleg plovnih objektov, ki bodo zgrajeni s pomočjo kredita Narodne banke, bo zgrajenih več ladij tudi iz amortizacijskih sredstev, ki bodo dotekale v omenjenem obdobju. Tako je n. pr. »Jugolinija« planirala nekaj večjih linijskih ladij. Isti primer imamo s »Splošno plovbo« iz Pirana in »Jugooceanijo« iz Kopra. Vsa ta naročila so omogočila visoko raven zmogljivosti naših ladjedelnic. Medtem pa je prišlo v merodajnih krogih do potrebe po skladni rešitvi vprašanja cen, ker so bili v zadnjem času povišani koeficienti na uvoz nekaterih ladijskih delov in opreme. Razen tega je prišlo tudi do povišanja cene domači pločevini. Ta potreba izvira iz dejstva, da je gradnja novih objektov kalkulirana po cenah, ki so veljale pred sedanjim povišanjem.

(JUGOPRES)

DROBIŽ

TUDI V PREDELOVAL. OBRATIH SO ODKRILI SPOMINSKO PLOŠČO

Poleg javorniških valjavcev, ki so odkrili spominsko ploščo 8. t. m., so se spomnili svojih sodelavcev, ki so pred 21 leti pokazali solidarnost do stavkajočih javorniških valjavcev, tudi člani današnjega kolektiva hladne valjarne Železarne Jesenice. Odkrili so jim spominsko ploščo.

ZA JESENISKO DOKUMENTARNO RAZSTAVO JE VELIKO ZANIMANJE

Pred dnevi so odprli v mali dvorani delavskega doma na Jesenicah dokumentarno razstavo, ki prikazuje zapiske, dokumente, liste in fotografije o stavkah v jeseniški železarni in o stavki tekstilnih delavcev Slovenije. Razstavo so si ogledali številni obiskovalci z Jesenic in okolice.

TUDI NA JESENISKIH STROKOVNIH SOLAH SO PRIČELI S POUKOM

Metalurška industrijska šola, Mojstrska šola in delavski oddelek ljub-

ljanske Tehniške srednje šole na Jesenicah, katerih vzdrževanje še ni rešeno, so pričele 15. z rednim poukom. Dokaz za nujnost obstoja šol je velika naval v letošnjem šolskem letu. Posamezne šole so mogle sprejeti le polovico vseh prijavljenцев. Tako je sprejela Metalurška industrijska šola 73 novih učencev, Mojstrska šola 60 in Tehniška srednja šola 30. Vse šole obiskuje nekaj nad 500 učencev, katerih večina je iz jeseniške železarne, mnogo pa jih je tudi iz ostalih podjetij. Med njimi so: Tovarna verig v Lescah, Tovarna vijakov in žebeljev v Kropi, Tovarna športnega orodja v Begunjah, Lesno industrijsko podjetje v Bohinjski Bistrici, Valjarna in topilnica cinka v Celju, Tovarna poljedelskega orodja v Muti ob Dravi itd. Številne prošnje za sprejem so bile tudi iz Kranja, Hrastnika, Trbovelj itd.

U.

Tg.

Nekaj utrinkov z nedeljske tombole

Pojdimo, JAW E ni več

Danes, po nedelji, je življenje na kranjskih ulicah spet tako kot vedno. Dopoldan srečuješ gospodinje in ljudi, ki opravljajo svoje dolžnosti, opoldan zapro trgovine, okoli dveh srečuješ delavce in uslužbence, ki hitijo z dela domov, popoldan in zvečer pa tiste, ki jih vsaj na videz že poznaš. Spet je vse po staremu...

Nedelja je bila vse drugačna. Vlaki z Jesenic in Ljubljane so bili natrpani, v Kranju so se spraznili in preko mosta se je v mesto vila temna, neenakomerna vliuga ljudi. Kam?

»Saj veš, na tombolo.«

»Tudi ti? Misliš, da bo kaj? Imaš srečo?«

»Poskusil bom. Morda se odpeljem nazaj z JAWO.«

»Privoščim ti jo. Spomni se potem za kak kratek izlet tudi name.«

Ljudje so prihajali iz najoddaljenjših krajev, mudilo se jim je, večina je bila še brez tablic. Toda priatelj, pritožuj se kolikor hočeš, vem da si prišel iz Bohinja in morda še od dlje, žal mi je, a tablice ni več, takoga obiska niso pričakovali. Že okoli pol enih je vseh tablic zmanjkalo, čeprav so jih prejšnji teden naravnost vsiljevali. In moj priatelj prijatelj je lahko plačal zato, da je videl Kranj v nedeljo, drago vozno karto.

Dobro, pa pojdimo vsaj malo pogledat razpoloženje na Titovem trgu. Pravijo, da radovednost ni najlepša

čednost, in res jo je to pot vsakdo drago plačal. Kmalu po dvanajsti uri je bil prehod po trgu brez uporabe komolcev nemogoč. Val radovednežev in nestrpnih pričakovalcev je potegnil tudi mene v gnečo. Počutila sem se kot muha brez nog sredi ogromnega mravljišča. Kamor se je prestopil moj sosed, sem se, hočeš nočeš, morala obrniti tudi jaz. Čeprav se je sosed prej jezil, ker ni dobil tablic, je bil kmalu zadovoljen, kajti za vsako številko, ki bi jo hotel prečrtati, bi moral suniti prav gotovo najmanj tri svoje sosedo. Drug na drugega so se jezili, letelo so najrazličnejše opazke in psovke. Toda kdo je bil kriv, kdo je porinil prvi? Tega nihče ni vedel.

Videti je bilo kot da v Kranju res ni prostora za tako prireditel, čeprav je Kranj obiskalo tudi že več ljudi kot tokrat, vendar ni bilo takega prerivanja.

»Ne grem v tisti naval, raje zavijem v gostilno,« je pripovedoval star možak mlademu prijatelju. »Veš, včasih je bilo v Kranju na tomboli vse drugače. Pripravljeni so bili tudi dohoditi in odhoditi, ljudje so bolj udobno čakali sreče.« Toliko sem slišala mimogrede. Verjetno je tisti možak res zavil v gostilno in kmalu je dobil tam še mnogo svojih kolegov. Ni jim bilo zameriti, vsaj zdrave noge so prinesli domov.

Ko sem se znašla sredi čebeljnega roja, sem se zaman trudila priti na varno. Morala sem se vdati usodi, Pa

čakajmo brez tablic, nič ne de, saj je bilo prijetneje opazovati ljudi.

»Se štiri številke mi manjkajo,« je nestrpno pripovedovala starejša ženska. »Tudi vi čakate JAWO; čemu vam bo?« »Več možnosti imam, še tri številke čakam, sedaj mora imenovati mojo.« Čudno, vsi so bili prepričani, da bo sedaj tista številka, ki jo čakajo. Prav gotovo pa je bilo na deski še okoli 20 praznih mest, na katere naj bi obesili kartone s številkami. Reveži, mnogo se nadejajo.

Ljudi se je polotila splošna vznemirjenost. Kako ne? Kolesa na tribuni so tako vabila in radio bi bil tako dobrodošel da dolge zimske večere. Prerivanje in prerikanje je minilo le takrat, kadar so po zvočniku objavili številko, potem pa je še huje zavrežalo. »Imam jo, pravo je poklical.« »Jaz pa nič.« Z obema sem sostustoval. Ima jo, upa da bo, jaz pa ne verjamem; mislim si da bo razočaran; in oni drugi je nima in je pač že razočaran. Šlo je proti koncu...

»Številka 7, številka 7.«

Ljudje na oknih so se močno nagnili preko, prerivanje, klici, stopila sem na prste a zaman, ker je isto storil tudi oni pred menoj. Prvi srečniki so se že prerivali proti tribuni. Moji sosede so razočarani spravljali tablice in se prerivali na »sveži zrak«.

»Saj vendar še ni konec.«

»Ne bom več čakal, JAWA je šla, sedaj gremo še mi.« Čudno, ali niso neumno ravnali. »Saj ne toliko zaradi

JAWE, dovolj mi je tega navala,« je odgovoril nekdo in drugi so mu sledili. Potem se mi niso zdeli več nespametni. Ljudje so odhajali in k sreči je ta val potegnil tudi mene z njimi. Tombola še ni bila končana, vendar so se gostilne že napolnile. Med potjo je pripovedoval star možak: »Po dolgem času sem prišel v Kranj in hotel tudi sam poskusiti srečo. 50 tablic sem kupil, samo pri tem sem napravil 2500 dinarjev. In sedaj — niti orglice nisem zadel.« Za ta denar bi dobil v trgovini prav lepe, in še več bi jih lahko kupil. Ni bil edini, ki si je rekel, da je zadnjič prišel na tako prireditel.

Ko sem prišla iz gneče, se mi je zdelo, da prsti na nogi niso več celi. Moški so se na vso moč pritoževali, ker sta obe JAWI zadeli ženski. Najhuje je bilo to, da so en motor celo odpeljali z Gorenjske. Barbka Konciljeva, naša znana plavalka, pa je tudi to pot imela tako srečo, da kar ni mogla verjeti. Toda kaj se hočemo pritoževati nad srečo; nekdo jo ima danes, nekdo jutri, eden tu, a drugi drugod.

Ta dan se v Kranju ni zbralo samo mnogo ljudi, temveč so tudi ose in muhe »zborovale« na sladkarijah in sadju, ki so jih prodajali na stojnicah.

Vem, da sem se danes marsikomu zamerila in da ne bo kdo maščevalno preklinjal, pa nič ne de, človeku se počasi koža utrdi. Hočem povedati še to, pa ne v opravičilo, da je pobuda Rdečega križa zelo hvalevredna in da sem za to, da bi bilo v bodoče čim več nedeljskih prireditev, ki jih ljudje zelo pogrešajo — vendar dobro organiziranih prireditev.

Pa drugič več sreče!

O slapu Šumu, besih, Besničanih in še kaj

I mam dobrega znanca, navdušenega lovca, ki je prebredel že vse besniške gmajne in gozdove. Venomer me sili, naj grem z njim, naj ne čepim samo v tem zaspanem Kranju. Celo z »revo« me je že nagnal. — Pa kdo bi pešalil! Moj idol je najmanj »Vespa«, če že »Topolinček« ne pride v poštev.

ZANIMIVO SREČANJE

Pa se je takole zgodilo. — Ondani sem šel čez Savski most; pod kostanj onkraj Save sem dohitel starejšega moža in sam ne vem, kaj me je pičilo, da sem ga pozdravil: »Dobro dan, očka!« »Pa naj bo dober, če vi tako pravite, mi je odzdravil, pa koj nadaljeval: »Kam pa jo mahate tako hitro?« »Kar za nosom, sem se odrezal. Nisem se še utegnil naslajati nad svojim pobalinskim odgovorom, ko se je možakar zarežal: »Skoda — sem mislil, da bi naredila kupčijo!« »Kakšno?« »Vaš nos bi vzel v najem; vam tako lepo naprej štrli, pa tudi dolžina bi bila ravno prava za oranje!« »Veste kaj — tako dolgega nosu pa že nimam«, sem hitel braniti okras svojega obraza.

Stari hudomušnež pa le ni odnehal. Ko je dobrodušni obdelal moj nos, mi je zaupal, da je iz Besnice in da ga je v Kranju malo »srknile«, zdaj mu pa jezik ne da miru. Ko je pa možakar izvedel, da sem namenjen k »Kurivu« zaradi drv, je kar poskočil.

»Nič se ne marajte! Tudi jaz imam drva, pa boljša, bolj suha in cenejša. Če greste z menoj, bova naredila kšeft, takole recimo: 2500 za meter; pa kakšen štampilj ga bova zvrnila — tudi zgodnje hruške rjavke so že zrele. Veste, pa ta ne bo nič koštal. Veste, jaz imam rad družbo; ves sem trapa — vina gor, da bo veselje pri bajti!«

Tako je veselo modroval in me prepričal, da je Besnica velika in zanimiva, da so tam fejšti ljudje. Njegova šegavost me je spravila v dobro voljo — pa hajd mimo »Kuriva« v Besnico.

ZGOVORNI OČKA — VSEVED ZGODOVINAR

Pot naju je vodila po prašni cesti proti Joštu in Rakovici. Ves čas mi

LEPOTA
Slap Šum v Besnici

je starček krajšal čas z duhovitim modrovanjem; celo o ženskah je nekaj prav krepkih uganil. Če bi njegova duhovičenja posnel na magnetofon, bi imel Radio Ljubljana dovolj utrinkov za »Veseli večer«, kakršnega še nismo slišali.

Na drugi strani mosta, ki vodi čez potok Besnico, onkraj prehoda čez železniško progo, je možakar dejal: »No, zdaj sva že v Besnici. Gotovo ne veste, da je to besniška meja, pa tudi mnogi Kranjčani ne vedo, da leži Besnica tako blizu Kranja — namreč samo 2 km in 300 metrov. Naša vas se vleče v dolžini 5 km — to se pravi od Rakovice pa do slapa Šuma na Nemiljščici.«

Moj spremljevalec je bil zanimiv kramljar; nenadoma se je prelevil iz šegavega pripovedovalca v resnega učitelja; kaj vse je vedel povedati — pravcati zgodovinar!

»Poglejte!« je nadaljeval, »kako lepo cesto imamo sedaj v Besnici. Ko sem pred 50 leti še trgal hlače po šolskih klopih, je bilo drugače. V Besnico je vodila zelo slaba pot s strmim klancem, ki je začel takoj za gostilno v Rakovici. Živina in ljudje so se preklicano martrali, ko so vozarili v Kranj in nazaj. To pa je bila edina cestna zveza Besnice z ostalimi kraji, kajti na vse strani so vodile le slabe gozdne poti in steze. Leta 1913. so jo preložili na sedanjo traso, toda še dolga leta je bila v zelo slabem stanju. Zadnji dve leti pa so jo temeljito popravili in zgradili 1100 m dolgo odcepno cesto do železniške postaje Besnica v smeri proti Podnartu. Zdaj pa čakamo, kdaj bo cesta podaljšana na eni strani do Podnarta, na drugi pa do novo zgrajene ceste Kropa — Jamnik — Podblica.«

ZELJE IN UTEMELJITVE

»Zelo važna bi bila zveza s Podnartom. Besničani so mnenja, da bi bilo zdaj lažje, ker sta radovljiški in kranjski okraj združena. Bivši kranjski okraj je zgradil cesto do svoje meje, medtem ko so bili v Radovljici prepričani, da jim cesta ni potrebna. Tako smo ostali brez cestne zveze s Podnartom in ostalo Gorenjsko. — Če vam povem, da je treba zgraditi le 3 km nove ceste in to skoraj po ravnem terenu vzporedno z železnico, je res škoda, da ta cesta še ni zgrajena. S tem bi bilo sklenjeno cestno omrežje z levim bregom Save, kar bi bilo v korist vsemu okraju.«

»Kako veseli bi bili Besničani, če bi se to res zgodilo«, je pripovedoval dalje moj spremljevalec. Avtobusno podjetje Kranj bi lahko uvedlo krožno progo Kranj — Besnica — Podnart — Podbrežje — Kranj. Ta proga bi bila donosna, ker je dolga le 23 km.

ZELENA PREPROGA

Med kramljanjem sva prispela do odcepa peš poti, ki vodi skozi besniške dobrave. Tu se nama je odprl prelep razgled. Pogovor je utihnil. Zrla sva na dolgo verigo gorenjskih planin od Kepe do Krvavca, na drugi strani pa na vas Besnico in besniške gozdove, ki leže kot zelena preproga položena od Rakovice preko Jošta do Jelovice.

BESI IN BESNICA

»Ne bo napak, če si privoščiva malo tobaka«, je pretrgal možakar tišino in mi ponudil cigareto. Kadila sva in opazovala vas — lično zidane hišice, lepo obdelana polja, obloženo sadno drevje... Vse to je dajalo Besnici videz dobre letine in blagostanja. Sedla sva na hlad in se predala lepoti in miru. Zdajci je očka pomembno pomežiknil, rekoč:

»Gotovo ne veste, da imamo tri Besnice: Spodnjo in Zgornjo — tretja je pa doli pod Ljubljano; tudi ona tam leži v podobni pokrajini kot je naša.«

Že pokojni učitelj Baraga mi je pravil, da je ime Besnica nastala od tega, ker leži v tako odročnem in pred davnimi leti težko pristopnem kraju. Naši predniki, Stari Slovani, so verovali, da so v teh krajih živeli zli duhovi — besi in odtod tudi ime Besnica. Pokojni župnik Pokorn, ki je bil napisal zgodovino Besnice pa trdi, da izvira ime iz potoka Besnica, ki ob neurjih naraste in »besni«. Ne vem kdo ima prav; mislim pa, da je razlaga učitelja Barage boljša.

No, pa pojdiva dalje — pravih biservov Besnice še niste videli!«

Nadaljevala sva pot proti slapu Šumu. Ob vstopu v gozd je veter pritaženo šuštel. Nepopisno lep občutek me je spremljal, ko sva hodila po mehkih, s smrekovimi iglicami posutih gozdnih poteh. V to razkošje občutkov je posegel očka:

»Sva že blizu slapa — ali slišite?« Res, iz daljave je bilo slišati slabotno šumenje. Nadaljevala sva pot in se končno ustavila: pod nama se je

penil slap Šum — biser Besnice in kranjske okolice. — Dostop do vznožja ni posebno prikladen; bolj je podoben gorski stezi, je pa zato zanimiv. Kakšnih 10 do 12 metrov visoka vodna zavesa pada preko pečevja in se umiri v hladnem tolmunu. — Vse je tako tajinstveno... V tem predelu človek še ni izmislil narave. Blagodejen hlad je vel z vseh strani.

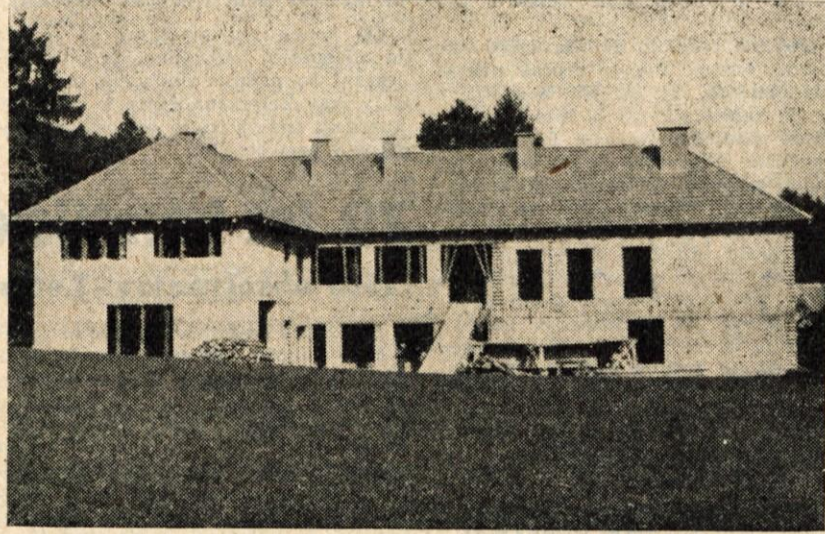
»Tjale pogledite«, me je opozoril očka, »ali vidite cementne podstavke vrh slapa? Tam je bil včasih viseč most; zelo lep razgled je bil z njega.« — Tu je starček za hip obmolnil, nato pa nadaljeval:

»Nekaj pred drugo vojno je bilo. Nekega dne so se besniške punčke po-

ZADRUŽNI DOM — PONOS VSEH

Prijetno razpoložen sem stopal po hrbtu besniške vzpetine dalje mimo cerkve in med polji. Pod previsom so ljudje kopali ilovico, jo mešali in zmleto oblikovali v zidno opeko. Iznajdljivost povsod.

Lučaj odtod, proti osnovni šoli, mi je obstal pogled na novi stavbi Zadrúžnega doma. V surovem stanju je še, toda vse kaže, da bo ta nekoč center gospodarskega udejstvovanja. Med ogledovanjem prostorov sem nalezl na upravnika zadruga, Tineta Sušnika. Povprašal sem ga, zakaj so tako pozni z zidavo doma, pa mu nisem mogel do živga, ker me je zavrnil: »Kar je dobro, ni nikoli pre-

PRIZADEVNOST
Zadrúžni dom v Besnici

dale semkaj na most in se zibale. Tako vesele so bile in razposajene, da niso opazile nesreče, ki jim je grozila. Most se je razmaja in se zrušil.«

»In punčke?«, sem mu segel v besedo.

»Ena se je ubila, druge so bile močno potolčene. Kasneje mosta niso več obnovili. Pa še eno žrtev ima slap. Neki zaljubljenec se je nekoč pognal s pečine in utonil v tolmunu.«

Ni mi bilo žal, kar sem videl — prepričal sem se, da je to ena najlepših izletniških točk bližnje kranjske okolice. — Ali ne bi kazalo ta lepi predel primerno urediti, saj je oddaljen od Kranja le 8 km!

Desno nad slapom sem si ogledal tudi bazen, kamor so zajeli tako imenovani »termalni vrelec«. Žal pa je precej zapuščen — vse čaka na dobre organizatorje in na finančno pomoč.

Nazaj grede sva se ustavila z očkom na njegovem domu. Pošten kos kruha — tistega, ki ima zlato rumeno skorjo — je odrezal, zraven pa postavil še steklenico sadjeveca. Kmalu mi je bilo toplo, šumenje in ušesih pa me je opominjalo, da se bo treba posloviti. Z očkom sva si segla v roke, še prej pa uredila zavoljo drv, pa hajd skozi Zgornjo Besnico.

pozno!« Prosil sem ga, naj mi pove kaj o delu, zidavi, težavah itd. Tole mi je zaupal:

»Kmetijska zadruga je bila ustanovljena leta 1953. V začetku je komajda životala; danes je drugače. Zadruga šteje 110 članov in odkupuje les, kmetijske pridelke in gozdne sadeže. V Spodnji Besnici ima tudi zadrúžno trgovino. Strojni doseki posedujejo 4 mlatilnice, 1 škroplilnico za sadje, 2 izruvača za krompir in 11 elektromotorjev.«

Letos smo vzeli v najem za 15 let veliko kmetijo pod Mohorjem v višini 800 metrov. Tam si bo zadruga uredila svojo planino. Pastir pase že sedaj 23 glav mlade živine, sčasoma pa bomo ta pašnik uredili in povečali, tako da se bo lahko preko leta paslo 70 do 80 glav.«

ZADRUŽNI DOM — VELIKA NUJNOST

»S povečanjem zadrúžne dejavnosti smo sprevideali, da nam je dom nujno potreben. V njem bodo dobili prostora: zadrúžna prodajalna, gostilna, dalje krajevna občinska pisarna, pošta in ljudska knjižnica. Vse to je sedaj razmetano po raznih privatnih hišah, skednjih, skratka v neprimer- nih prostorih.

Z gradnjo doma smo pričeli lansko leto, te dni pa smo dokončali stavbo v surovem stanju. Ko smo dvigali ostrežje in pokrivali novi dom, se je prostovoljnega dela udeležilo nad 50 ljudi, čeprav so imeli prav tedaj nujna kmečka opravila.

Nekatere potrebnejše prostore namravamo dograditi še pred zimo, ostale pa drugo leto. Tudi vodovod smo že napeljali do zgradbe.

Na dograditev poslopja težko čaka tudi Zveza borcev. Dosedaj niso imeli primerne prostora, kjer bi postavili spomenik 27 padlim v narodnoosvobodilni borbi. Pred novim domom, mislim, bo najlepši prostor za spomenik. Poslopje bo stalo okoli 10 milijonov dinarjev. Polovico tega imamo v lastnih sredstvih in prostovoljnih prispevkih zadrúžnikov. Vsa do sedaj končno ureditev, upamo, da bomo doopravičena dela so že plačana, Za dobihi 5 milijonov investicijskega posojila. Ko si bomo finančno opomogli, bomo stavbi dogradili še dvorano za kulturne prireditve. S tem bo zaživela tudi kulturna dejavnost.«

KULTURNO ŽIVLJENJE

Zadovoljen nad tako izčrpnim poročilom sem že hotel oditi, pa me je zmotil Španecv France, ljubitelj gledališkega dela, petja in knjig. Nič čudnega — v Besnici imajo tudi knjižnico. Kar hitro sva se pogovorila.

Povedal mi je, da je bila knjižnica ustanovljena leta 1951. V začetku so imeli samo 160 knjig, a danes 510. Ljudje si zelo radi izposojajo knjige, posebno v zimskem času; celo prebivalci iz Nemilja, Podblice in Njivice zahajajo v besniško knjižnico. Približno 100 knjig je vedno med ljudmi. Lansko leto so dobili od SZDL 14.000 dinarjev podpore, letos — žal — še nič.

Zelal sem mu srečo pri financah in jo ubral na pošto. Zvedav kot sem, sem si zapisal tole: v Besnici in bližnji okolici prihajajo sledeči časopisi: »Glas Gorenjske« 150 izvodov, »Slovenski poročevalec« 19, »Ljubljanski dnevnik« 7, »Kmečki glas« 35, »Naša žena« 24, »TT« 12, »Obrtniški list« 10 — vsega 259 časopisov. Ker spada v okoliš krajevnega odbora 266 stavb, lahko ugotovimo, da pride na hišo po en časopis, kar je lepo število, če pomislimo, da ima vsaka druga hiša tudi radijski sprejemnik.

Zaprl sem beležnico in se zamislil — Vsi znaki kažejo, da ima ta kraj lepo bodočnost: na eni strani turizem, na drugi pa kmetijsko dejavnost in krepitev kmetijske zadruga v novem domu, ki bo središče gospodarskega in kulturnega življenja v Besnici.

S. A.

Dopisujte v „Glas Gorenjske“

Gorenjske bodice

Veste koga so mi tokrat zašepcali? — Samega upravnika hotela »Turist« iz Lesc.

Da bo pravici zadoščeno, bom povedal na las tako, kakor sem bil sišal. — V ponedeljek, 10. septembra ob 12.15 uri je bilo. (Kajne, kako natančen sem postal? — Kakor stara ura!)

V restavracijo hotela »Turist« v Lescu je vstopil možakar. Čez 50 jih je imel. Naročil je kosilo. (Če bi malo pobrskal po glavi, bi morda našel primernejšo besedo za ta obrok hrane.) — Juha je bila menda še kar užitna, toda pečenka... še pes bi imel pomisleke, preden bi jo pospravil. Prav gotovo bi nekajkrat zalajal. — Pa naj bo tistemu mesu stokrat pečenka ime, tega naziva ne zasluži! Meso je bilo mrzlo (koščki so bili gotovo žalujoči ostanki od prejšnjega dne), presušeno in trdo... kar pretrdo za ubogega gosta. Revez je žvečil in žvečil (kakor žvečilni gumi), ker pa ni bil pečenki kos, je vljučno opozoril natakario, češ da tako meso ni primerno za jedilni list. Natakario pa ne bi bila natakario, če bi ne dejala: »Kar s šefom se pomenite!«

Pa je ubogi mož plačal za kosilo 215 dinarjev in stopil v kuhinjo, kjer je naletel na upravnika. — Le-temu sicer ni kaj očitati — zelo je prizadeven in vsi ga spoštujemo, žal pa je tokrat...

Na pritožbo glede neužitnega mesa je zahteval od gosta osebno izkaznico, si izpisal iz nje ustrezne podatke, prizadetemu pa zagrozil, da bo zavoljo sitnarjenja sedel dva dni. — Čemu? Zato, ker se je pritožil? Upravnik je imenoval to pritožbo — zafrkavanje! Na gostovo pripombo, češ da sodi ta primer v Gorenjske bodice, je uprav-

nik reagiral takole: »Brigajo me bodice — brigajo me »Glas Gorenjske!«

Jaz pa pravim — če je upravnik brezbrizen do bodic in »Glasa Gorenjske«, naj se zamisli ob tem vprašanju: »S kakšno pravico sme upravnik gostišča legitimirati nezadovoljnega gosta in mu celo groziti z dvodnevni zaporom?!«

Tako — zdaj se bom pa kar v Kranju držal.

Veste — ondan sem zijala prodajal po kranjskih ulicah (ta zleht ljudje pravijo, da špiclam), pa me je zaneslo pred poslopje Okrajnega sodišča. Pa da ne bomo tisti s sodišča mislili, kako jih obrabjam. S sodnijo ni dobro češenj zobati...

Veste, imam prijatelja, ki so ga samo enkrat poklicali na sodišče, pa mora zato še danes plačevati alimente. No, zoper sodišče res nič nimam. Pravijo, da so tam notri sami kšajti ljudje (razen tistih, ki so pod ključem), pa tudi poslopje so lepo prefrabali. Ampak tista rumena bajta, ki se sodišča drži, je pa taka, da bi bilo mene sram, če bi bil sodišče. V zadnjem času so na tisto bajto obesili tablo. Ker sem precej brljav in ker sem hotel vedeti, kaj so lepega namalali nanjo, sem se postavil podnjo in začel puhštabitirati. Takole sem bral: Potovalni urad »Triglav« — Tourist office. Glih, ko sem do konca prebral, sem pa kihnil, kakor bi ustrelil. Medtem, se mi je pa nekaj zapraskalo po betici. Veste, kaj je bilo? Čeden kos frajha mi je priletel na glavo. Pa da ne boste mislili, da mi ga je kdo s sodišča zabrisal. Kje neki! Še dobro,

da nisem dvakrat kihnil, ker bi se gotovo cela bajta podrla.

Kaj menite, kje bi dobili tistih par jurčkov, da bi tisto steno prefrabali. Takšna, kakršna je, ni v olepsavo niti poslopju Okrajnega sodišča niti tisti tabli potovalnega urada, še manj pa privlačnosti mesta Kranja.

V soboto dopoldne sem pa okrog Medvod špiclal. — Menda so se Medvodčani zarotili proti bodicam, da nisem našel nič primernege. — Pa sem se naveličal, zajahal bicikel in se odpeljal proti Kranju. Malo pred Joprcem sem prehitel avtomobil kranjske reševalne postaje. Mislite, da lažem! Res, prehitel sem ga. Revez je že v letih, ves nadasiljiv je — komaj še leze. Nisem se vozil 5 minut, ko me je mrcina polomljena šklepetaje došla in izginila za ovinkom. Šklema polomljena! sem si mislil in pokazal jezika za njim.

Morda sem prevozil kilometer ali dva, ko sem strelno rumeno spet dohitel. Zdaj je stal rešilni voz ob robu ceste — pa molčal je. Ko sem peljal mimo, sem se škodoželjno zarežal in pomilovalno pljunil. — Strela skrhana... pa mi je smeh obtičal v grlu in po hrbtu me je mrzlo spreletelo. — Prizor, ki se je nudil očem, me je pretresel. — Izpod koles so štrlele noge povoženega pešca...

Zabrisal sem bicikel v jarek in pogledal v kabino. Soferja nikjer... — »Slapa!« sem si mislil, »najprej poviži človeka, potlej jo pa pobrišeš.«

Zgrabil sem ponesrečenca za noge in ga vlekel izpod koles. »Miruj! Kaj pa noriš!« se je zdajci oglasilo izpod voza.

»Vem, da boli... potrpi!« sem ga tolažil in na vse pretege vlekem ponesrečenca za nogo.

»Pusti nogo... cepec!«

»Potrpi in stisni zobe... Gotovo je zlomljena«, sem miril povoženca in zgrabil drugo nogo. — Madonca... Ko bi vedeli, kakšno sem dobil po nosu! Kar zablskalo se mi je pred očmi. Tisti trenutek sem pomislil, da je še mene nekaj povozilo. Nič takega ni bilo. Le tisti, ki sem ga vlekem izpod voza, me je usekal. — Bil je šofer. Pod avtomobilom si je dajal pravkar oprava k okvaro.

Ko sem pojasnil, kako in kaj, mi je povedal, da je vesel, da je prišlo do defekta šele na poti domov, torej potem, ko je že odločil v Ljubljani porodnico...

Zavoljo tombole so se menda kranjski duhovi že pomirili. Marsikdo se je za »JAWO« obrisal pod nosom (jaz tudi). — Ker ne morem storiti drugega, bom pač šimfal...

Ali veste, kakaj je kranjskim gostiščem pošel kruh že v nedeljo v zgodnjih popoldanskih urah? — Prav gotovo zato, ker gostinci niso upoštevali izkušnje iz prejšnjih let. Kadar koli je bila v Kranju tombola, so se je udeležili tisoči ljudi iz bližnje in daljne okolice; le-ti pa se gostilnam niso še nikdar izogibali.

Gostinci, ob odobnih prilikah se v bodoče spomnite nedeljske zadrege!

Kranjčani že lep čas gledajo proti nebu in ugibajo, odkod neki pada črnkasti prah. Res ni prijetno, če ti pohištvo vsak dan znova prekrije tanka plast saj.

Da bo konec brezplodnega ugibanja vam povem, da izvirajo saje iz d-m-nika tovarne »Tiskanimas«. Upajmo, da bodo odgovorni kmalu našli pot in rešili Kranj pred črnim vsiljivcem izpod neba.

Vas pozdravlja

VAŠ »BODICAR«

KARLA BULOVEČEVA - MRAK:
Lastni portret (1944)

V Prešernovi hiši v Kranju so pred dnevi odprli razstavo znane slovenske slikarke in kiparke Karle Bulovečeve - Mrak. Razstavljenih je 27 risb in dvoje plastik. Sicer širši izbor del nam vendar lepo ponazarja dolga pot njenega umetniškega razvoja, od začetka, predvsem v kiparstvu usmerjenega obdobja, do zrelih in neznanih podob povojne dobe. Umetnica je bila rojena na Bledu in je lani praznovala šestdesetletnico. Studirala je v Pragi pri slavnem češkem kiparju Janu Strausu. Leta 1925 je prvič razstavljala v Ljubljani s skupino impresionističnih mojstrov. Njena prva samostojna razstava leta 1929 je vzbudila živo polemiko. Mnogi so ji pritrjevali, a jo tudi odklanjali. Tujina (razstave v Londonu, Parizu in Pragi) je njeno umetnost sprejela z zanimanjem. Leta 1954 je bila v Moderni galeriji v Ljubljani velika retrospektivna razstava njenih del, ki nam je razkrila vso moč njenega umetniškega talenta.

Svoboda» Kranj, je v počastitev 20-letnice velike stavke tekstilcev obnovila delo iz minule sezone: dramo Lillian Hellmanove »Straža na Renu«.

Delu dramskega krožka »Svobode« so bile doslej posvečene le skope vrstice, medtem ko o kritičnih zapisih ni bilo govora. Zategadelj bi ne bilo prav, če bi uprizoritvi te drame ne posvetili nekaj več pozornosti.

Opraviiti imamo z delom, ki mu glede umetniških kvalitet ni kaj očitati. Spreten dramaturški prijem, z živo prizadetostjo risani značaji in neizumetničen, klen jezik vpleten v dialoge, ki tudi v prevodu Janka Modra niso izgubili svoje moči, so prvine, med katere je Hellmanova skrbno in z dobršno mero verjetnosti vpletla glavno misel: borbo dveh vojujočih se sil in idej.

Režiser Ado Klavara se je v režiji poslužil vseh razpoložljivih možnosti, da bi delo čim bolj približal gledalcem, kar mu je tudi uspelo. V svojem režijskem konceptu ni odstopal od zamisli avtorice, s čimer je dokazal, da je v mnogočem doumel njena hotenja. Ni pa mu uspelo prikazati ameriškega načina življenja, pa tudi dinamika igre je mestoma padala, zlasti v prvem in na začetku drugega dejanja. Krivda za zadnjo pomanjkljivost ne leži toliko na režiji kot na skopo odmerjenem času.

Nekoliko medel je bil tudi konflikt med Davidom, Kurtom in Teckom v drugem in na začetku tretjega dejanja, čeprav bi bilo moč s temi tremi nositelji tako različnih značajev, ustvariti kaj več; vsekakor še sami dialogi diktirajo močno dinamiko. Kljub temu pa je bila vsa igra dovolj močna, da je publika v dvorani neposredno občutila morečo depresijo, ki se je naselila v hiši Farrellyjev. — Vsekakor pa gre režiserju, ki je s to režijo presenetil, vse priznanje. Doslej smo ga poznali le kot odličnega igralca, ki je v letih 1945 do 1950 ustvaril v nekdanjem amaterskem

gledališču, (današnje PG) vrsto dobro podanih vlog. Upamo, da ga bomo še kdaj videli, ne le kot režiserja, temveč tudi kot igralca na deskah »Svobode«.

V vlogi Davida Farrellyja je nastopil Tone Hotko. Če upoštevamo, da je to njegov tretji lik, ki ga je oblikoval, tedaj zasluži vso pohvalo. Igra je bila mestoma malce toga, kar je vzbujalo videz, da mu ta vrsta vlog ne »leži«. Kolikšne so pri njegovem liku režiserjeve zasluge sicer ne vem, vendar pa je to, da je ustvaril topel lik, ki je publiki ugajal.

Vloga njegove matere Fanny je bila zaupana Boženi Igličevi. Da imamo opraviti z rutinirano igralko, je mogel opaziti vsak povprečni gledalec. Če pa bi se poglobili v podrobnosti njenega igranja, tedaj bi lahko govorili o neki »igralski utrujenosti«, kar ni nič čudnega; njena prizadevanja na kulturnem polju bi lahko postavili za svetel vzgled ostalim prosvetnim delavcem.

Romunski grof Teck de Braucovis je bil zaupan Zmagu Benčanu, mlademu in nadarjenemu igralcu, ki pa je bil po maski in govoru malce premaj. Sicer se mu je posrečilo izoblikovati človeka brez morale, brez vesti in srca, pripravljenega vladajočega nemškega fašizma in Judeža, ki prodaja za denar sebe in svojo vest. Zal pa ni mogel docela ustvariti vtisa, da bi v njem gledalci spoznali mračnijaški svet kupčevalcev s človeškimi življenji.

Grofu nasproti je postavila Hellmanova ing. Müllerja, nemškega anti-fašista, človeka - borca za zmagajočimi etičnimi in človeškimi pravic v Nemčiji, odkoder je bil z ženo in tremi otroci zbežal pred vladujočim nasiljem. Z močnim občutkom za realno igro in premočrno podajanje, je odigral to vlogo Milan Pavlin. S tem, da so gledalci verovali v njegovo poslanstvo, je povedano vse.

Njegovo ženo Saro je kreirala Pavla Pustotnik. Ustvarila je preprost

lik skrbne matere in ljubeče žene, ki veruje v poslanstvo svojega moža. Žal pa je bila premalo »ameriška«. Izgovor, češ da je živela več let v Starem svetu, je ne opravičuje, kajti Amerikanec postane to, kar je, pa naj ostane še tako dolgo izven meja svoje domovine. Morda bi ji očitali še malce okornosti v premikih in monotoni glasovni interpretaciji, vendar pa to še ni razlog za razvrednotenje njenega lika. Če pomislimo, da je bila ta vloga v istoimenskem filmu zaupana slavni filmski igralki Bette Davis, potem je odveč vsako uganje o zahtevnosti te vloge.

Grofovo ženo Marthe je oblikovala Vera Bitenčeva. Posrečilo se ji je ustvariti lik nesrečne žene, ki niha med ljubeznijo do Davida in dolžnostjo do moža grofa Braucovisa. Bila je prijetna, topla, čeprav malce monotona.

Anisse Ivanke Sorlijeve, ki jo kranjsko gledališko občinstvo dobro pozna, je bila kar prikupen lik; mestoma je sicer zašla v pretho govorjenje, kar pa še ni vzrok, da ne bi došli čustev, ki jih je vložila v igro.

Črnega slugo Josepha je kar dostojno postavil Marijan Prinčič. Malo več »napihnjenega dostojanstva« in bil bi še prepričljivejši.

Kurt, Joshua in Babette — Müllerjevi otroci so s svojo iskrenostjo vnašali v dogajanje toplo vzdušje.

Scena je bila realistična in je dajala celotnemu podajanju intimen okvir.

Kljub nekaterim spodrslijajem se noben gledalec ni bistveno oddaljil od osnovne zamisli avtorice, zategadelj je uprizoritev presegla običajno raven amaterskih gledališč.

Teh opomb ni jemati kot strogo kritično oceno, s katero »šolmostrsko« grajam ali hvalim; dobro, pomanjkljivo ali celo zadostno! To naj bo le skromno poročilo da »Svoboda« v Kranju poživljajo prizadevni člani, ki nesebično opravljajo veliko vzgojno poslanstvo ljudskega odra.

Ne gre za ponovno formuliranje in obnavljanje že neštetokrat izrečenih misli o dolžnostih in odgovornostih vzgojiteljev, ki imajo na skrbi vzgojo današnje mladine, temveč za osvetlitev dejstva, ki dovolj zgovorno pričajo o resnični prizadevnosti vodstva Mlekarske šole iz Čirč pri Kranju, ki jo svojim, brez dvoma pozitivnim vzgojnim metodam, strokovnemu usposabljanju in širjenju splošne izobrazbe, dodala še novo formo izobraževanja: kulturno hrano — redno posredovanje gledaliških predstav v Prešernovem gledališču. Vodstvo šole se je odzvalo razpisu gledališkega abonmaja in vključilo svoje učence v abonma industrijskih šol.

Kaj so dosegli vzgojitelji s tem hvalevrednim ukrepom? Svojim gojencem so dali možnost vpogleda v neizčrpno zakladnico dramske umetnosti, kar bo brez dvoma obogatilo njihov intelekt, oplemenitilo njihova čustva in jih hkrati s pomočjo drugih pozitivnih vplivov, ki jih nudi mlademu človeku dobra vzgoja, usmerili duševno zorenje in hotenja v smer, ki bodo sčasoma izoblikovala iz njih trden stebel naše socialistične tvornosti.

Dolžnost vzgojiteljev ni samo izobraževanje mladine v času pouka, temveč mora posegati tudi v prosti čas, ki nudi doraščajoči mladini vrsto možnosti, da zalide na kriva pota. Ne bilo bi prav, če bi mladini kratili arice prostega časa in jih nasilno odvrčali od zabave. Nasprotno — mladina naj se zabava po mili volji, toda ne prepuščajmo je same sebi, temveč ji nudimo na nevsiljiv način zdravo in koristno razvedrilo. Nekdo bo do naša prizadevanja bogato poplačana.

Vprašajmo se, kaj smo doslej nudili gojencem naših strokovnih šol? Ali so s tem, kar smo storili za mladino, naše dolžnosti že izpolnjene? Vseh možnosti še nismo izčrpali!

Ne bilo bi napak, če bi se tudi ostala vodstva industrijskih in sorodnih strokovnih šol v Kranju in po ostalih industrijskih krajih zamislila ob teh dejstvih in preuredila možnost vključitve svojih gojencev v gledališki abonma. Vrednejšega in cenejšega razvedrila ne bodo mogli nuditi mladini. — Sledite zgledu vodstva Mlekarske šole v Kranju!

Kulturni stiki se krepe . . .

Da kulturna dejavnost v tovarni »Iskra« v Kranju, po množčnosti in raznovrstnosti izobraževanja svojih članov nima daleč naokrog enakovrednega tekmeča, ni nobena skrivnost. Ker je bil kulturnemu življenju te tovarne že posvečen obširen članek, je osvetliti le pomemben dogodek, ki bo zavzel v kronikah tovarne »Iskra« in Prešernovega gledališča pomembno mesto.

Da je kolektiv tovarne »Iskra« reden gost PG, je znano. Tako je sindikalna podružnica tovarne kot pri vsakem novem delu, ki ga postavijo na oder, tudi v torek, 18. septembra omogočila članom kolektiva obisk Cankarjeve drame »Hlapci«. Obe predstavi — popoldanska in večerja, sta bili tesno zasedeni.

Končani večerni predstavi je sledila v gledališki avli majhna slovesnost, katere so se udeležili predstavniki tovarne in člani Prešernovega gledališča. Pravi namen te slovesnosti je bil v poglobitvi kulturnih stikov med

obema kolektivoma, v oceni uspehov kulturnega poslanstva, ki ga opravlja PG med kolektivom tovarne, dalje ocena izbire programske politike in iskanje novih možnosti, ki bi doseganje stike med »Iskro« in PG še poglobile in hkrati vzbudile čimveč zanimanje delavstva za dramsko umetnost.

Med drugim je kulturni referent tovarne »Iskre«, tovariš Igor Slavec poudaril, da programska politika, ki jo je vodilo gledališče zadnja leta, ni ustrezala okusu »Iskanov«. V upravičenost svoje trditve je navedel tudi več komadov, ki publike niso ogreli. Tudi Cankarjevo »Pohujšanje« zavoljo hlastanja po nekih novih, našemu človeku tujih oblikah režijskega koncepta igre, zlasti pa nenavadne scene, ni pritegnilo gledalcev; še več — Cankar je postal tuj.

Direktor gledališča tov. Lojze Gostiša se je zahvalil za naklonjenost in razgovor in hkrati obljubil, da bodo sicer v bodoče še gojili eksperimen-

talno dramo, vendar bodo skušali kar najbolj ustreči gledalcem in prilagoditi repertoar njihovu okusu.

Ostale izrečene in neizrečene misli pa je ob koncu dopolnil dramaturg PG, Rado Jan. — Svoja topla čustva, ki jih goji do kolektiva tovarne »Iskra«, je takole oblikoval: »Igralci na odru so ujeti med tri stene. Cetrto steno tvorijo gledalci. Če pa gledalci neposredno sodoživljajo z igralci, kar je opaziti zlasti pri delovnem kolektivu »Iskra«, tedaj četrta stena odpade — dvorana in oder se zlijeta v eno...«

Sto in sto misli se je prepletalo skozi pomenek tega večera.

Ob prisrčnem slovesu so se udeleženci tega plodnega večera razhajali s prijetno zavestjo, da delovni kolektiv tovarne »Iskra« ne bo v bodoče le reden gost Prešernovega gledališča, temveč priljubljen hišni prijatelj.

JUGOSLOVANSKI FILMSKI FESTIVAL V ITALIJI

V okviru letošnjega velesejma so v Bariju organizirali »Festival mladih kinematografij«, na katerem je predstavljena po ena izmed mladih filmskih produkcij. Letošnji festival je posvečen jugoslovanskemu filmu in je trajal od 15. do 19. septembra. Predvajanih je bilo pet igranih filmov, in sicer: »Ešalon dr. M.« Zivorada Mitroviča, »Kekec« režiserja Jožeta Galata, »Vesna« Františka Čapa, »Dečlica in hrast« Kreše Golika in »Nečveja« režiserja Vladimira Pogačiča.

Festivala so se udeležili tudi nekateri naši filmski delavci.

V kratkem lahko pričakujemo, da bo

podoben festival jugoslovanskih filmov organiziran še na Kitajskem, morda tudi v Madžarski in Poljski.

Milan Ljubić

UFUS BEOGRAD SNEMA NA VRŠČU

Ze mesec dni se mudi v Kranjski gori in na Vršču ekipa UFUS iz Beograda, ki snema prizore za film »Velika deca« (V. ofenziva). Ekipa šteje blizu 70 ljudi, po večini tehničnih sodelavcev. Pri snemanju sodelujejo tudi pripadniki JLA, statisti pa so domačini. Delo se bo zavleklo tja do sredine oktobra; na vrsto pride še bombardiranje in desantni napad, nekaj posnetkov pa bodo napravili še v Krnici. Pri Peričniku in v Vratih je ekipa svoje delo opravila že pred mesecem dni.

Jesen bo vsak čas pozlatila gojenjsko pokrajino. Medtem ko bodo kmetje odvažali s polj zadnje blagodatne zemlje, se bo v društvi začelo družabno življenje. Prenekatero društvo še nima pripravljenega programa za bližnjo sezono. Mislim, da je zato prav, če se že sedaj pomenu o tem, kakšni naj bodo novi programi naših društev, predvsem programi naših amaterskih odrov.

Poglavitna rana naših amaterskih druščin je v tem, da začenjajo s pripravami vedno prekasno. Zato se sezona ponavadi zelo kasno prične in ko se družine kolikor toliko konsolidirajo, je sezona konec.

Kaj lahko store igralske družine v predsezoni? Predvsem si lahko izdelajo program. Se pravi: katere avtorje in dela bodo igrali; dalje lahko premislijo o zasedbah teh del in tudi to, kdo bo ta dela režiral. In ne samo to, predudarijo lahko tudi, kakšna sredstva bodo porabili in kakšne so realne možnosti, za izvedbo programa.

Pri letošnjih programih naj družine ne pozabijo na A. T. Linhart. Dolžnost vsake močnejše družine je, da za dvestoletnico Linhartovega rojstva uprizori eno izmed Linhartovih komedij, oziroma kakšno drugo slovensko delo, ki bo ustrezalo počastitvi očeta slovenskega gledališča.

Stalna slabost programov v amaterskih druščinah je tudi enoličnost. Programi naj bodo po izbiri avtorjev in vrsti (drama, komedija, burka, igra itd.) pestri. Prav tako tudi z ozirom na narodnost avtorjev. Jugoslovanska dramatika je v programih po navadi vedno zastopljena.

Manjša društva pa so podvržena neki grandomaniji. Lotevajo se del, ki jim niso kos. Dvomim, če je mogoče na Savodnjah v Poljanski dolini samo tam! Vsako društvo naj si izdelava program, ki bo ustrezal materi-

Amaterska gledališča pred novo sezono

Pred posvetovanjem vodij dramskih skupin in režiserjev

alnim in umetniško - personalnim okoliščinam, v katerih društvo živi in dela. Docela zgrešeno je, da se moderni dramatik družstva izogibajo. Večno ne bomo mogli zadovoljevati potreb naših ljudi zgolj z ljudsko igro! Kaj vse si pod ljudsko igro predstavljajo predstavniki naših društev, o tem raje molčim. Ni vse ljudska igra, kar smrdi po gnoju in spominja na nedeljsko sonce! Lepotni čut našega gledalca je danes že neprimerno bolj razvit, kakor si to predstavljamo. Ogromna večina ljudi obiskuje film; pa čeprav ti filmi niso »ljudski«, jih vendar s pridom gleda! V resnici so ljudska vsa tista dela v evropski duhovni zakladnici — brez ozira na to, kdaj so bila napisana — ki nam imajo danes v dvajsetem stoletju povedati nekaj občeveljnega o človeku. Da bodo naši programi za novo delavno leto bolj ko mogoče pripravljani, naj pri izbiri programov, ki jih potrdi kasneje upravni odbor društva, sodeluje širok krog družbenih delavcev in izobražencev. V tem smislu se odpira v naših igralskih druščinah predvsem vprašanje dobrih igralskih vodij — režiserjev.

Sposobnega režiserskega kadra ne bomo imeli čez noč. Ni pa rečeno, da bi se z drugačnim načinom dela, kakor je v navadi pri naših društvih, že danes lahko precej odpomoglo temu osrednjemu vprašanju. V vseh večjih krajih (ti lahko pomagajo tudi manj razvitim!) imamo že danes po več manj ali bolj sposobnih režiserjev. Ti naj se ob društvenih organih

skupaj posvetujejo o programih in razdelitvi režij. Razumljivo je, da en sam režiser ne bo nikdar kos sezoni! Trije, štirje režiserji pa se bodo tekom leta lahko skrbno pripravili za delo z igralci. Ljubosumnost, diktatorstvo, nezmotljivost in nenadomestljivi-

amaterskih druščin tudi monopolizem posameznih »krogov«, ki si v nekaterih krajih vzamejo dramatik v zakup. Tako delo ne vodi nikamor, kvečjemu v sektaštvo, kjer se ljudje usposabljaajo predvsem za kovanje zdrha in drugih nečednosti, ki nima

majo z resničnim amaterstvom najmanjše zveze. O tem naj razmišljajo tudi odbori dramskih sekcij pri društvi in upravni odbori.

Da se morajo društva boriti s težavami, je jasno. Tako je bilo in tako ostane. Nemogoče je, da bi na današnji stopnji razvoja našega gospodarstva nudili društvom večjo pomoč, kot jo nudimo; toda z neomajno pri-

»Plavže na odru v Podnartu

vrženostjo stvari slovenske ljudske kulture in ljubezen, brez katere amaterstva ni, lahko te ovire premagata, če so si vsi sodelavci v svesti velikega kulturnega poslanstva, ki ga s tem opravljajo. Le-to pa bodo naše družine opravljale takrat, ko bodo premagovale čas, v katerem živijo, strelega našemu občinstvu z deli, katerih idejna vsebina je živa, ko bodo skušala iz zavesti naših ljudi odstranjevati vse tisto, kar sodi v preteklost, ko bodo s svojimi programi, ne samo zabavala svoje občinstvo, temveč ga tudi plemenitila in vzgajala in, ko bodo imela pred očmi borbo za novega človeka in ko bodo v službi napredka in naprednih prizadevanj za preobrazbo naših družbenih in tudi etičnih odnosov med ljudmi.

V začetku meseca oktobra bo s temi vprašanji v zvezi posvetovanje igrskih vodij - režiserjev pri Svetu Svobod in prosvetnih društev v Kranju. Na ta posvet naj se vodje dramskih sekcij in režiserji že danes pripravljajo. Predvsem pa naj pripravijo za ta posvet predloge za svoje programe v predstoječi sezoni, da se bomo lahko pomenili o njih vrednosti in sodobni pomembnosti.

Tudi se bomo na tem posvetovanju pomenili, kako bo letos s tečaji in na kakšen način bo Svet nudil materialno, moralno in strokovno pomoč pri delu našim amaterskim gledališkim druščinam, da bo delo v društvih še plodnejše in uspešnejše kot je bilo v preteklosti. Festival oziroma Zlet Svobod v Zireh je dokazal, da naša društva ob smotrni podpori okrajnega Sveta lahko krepko zakoračijo iz primitivizma — temu naj bo posvečena tudi skrb in napor v delavnem letu, ki je pred nami.

ZA OKRAS KRZNO
Ravno krojen kostim iz tweeda s krznenim ovratnikom in manšetami

Jesen 1956 označuje zlatorjava barva tobaka

»Enostavnost in mladostnost« je geslo nove jesenske mode, ki sicer ni prinesla veliko novega, zato pa marsikaj praktičnega.

Krilo in bluza oziroma pulover prevladujeta. Tudi klasični kostim se je ohranil. Jopice so kratke, opriemajo se života, krila pa so običajna, ravna ali nagubana. Se vedno so v modi twedi, škotski deseni in grobe tkanine sploh.

Za volnene obleke ni velikih sprememb. Najnovejše modne tkanine so

iz umetnih vlaken, zato pliseji in nabori (nezlikane gube) niso problem. Dvodielne obleke, ki jih ljubijo ženske po službah, so ostale priljubljene tudi to jesen. Če je taka obleka izdelana iz tweeda, je skoraj ne ločimo od kostima. Jopice so namreč povsod mehko ukrojene in segajo le do pasu ali kvečjemu nekaj centimetrov na boke.

Za obleke in plašče skušajo tuje modne hiše uveljaviti ohlapen, mehak kraj, ki ne poudarja postave. Ženske so to linijo do sedaj odklanjale, morada so je bodo v tej jeseni oprijete. Zimski plašči niso več ravni in tudi ne zoženi pri spodnjem robu. Po večini so krojeni ohlapno, ne preširoko in rahlo zvončasto. Podloženi so s krznom, ki služi tudi kot okras (ovratnik, manšeti, obročki itd.). S krznom lahko osvežimo tudi lanski kostim ali

obleko. Vse modne hiše ga letos izredno poročajo.

Tendenco nove mode označuje tudi kratek život, ki podaljšuje figuro. Med manjše posebnosti spadajo še široki rokavi, nekoliko večji in od vratu odstopajoči ovratniki, pri večernih oblekah pa povečini dekolteji.

Za popoldneve so najbolj priljubljene bluže in krila ali pa enostavne gladke obleke. Pas, torbica, rokavice in čevlji terjajo skrbnejše izbire kot kdajkoli doslej. Ti pravzaprav malenkostni predmeti dajo obleki šela pravi poudarek.

Temeljna novost nove jesenske mode je barva tobaka. Njegovi zlatorjavi toni se pojavljajo pri vseh vzorcih blaga (karo, tweed in drugi). Pomembno mesto zavzema tudi rdeča barva (robeci, torbice, čevlji in pasovi), ki ji sledi klasična črna — bela.

Pred Tednom otroka

Temeljna skrb za vzgojo in zdravje

Pred vrati je mesec oktober in z njim tradicionalni »Teden otroka« (od 1. do 8.), katerega namen je poglobiti družbeno skrb za družino in otroka. To je tudi najprimernejši čas, da mobiliziramo starše, prosvetne delavce, društva in organizacije za delo pri zaščiti naših najmlajših.

Družbena in politična preobrazba ter novi odnosi, ki so nastali na vseh področjih družbenega življenja, so zahtevali temeljito rešitev socialnih problemov nasplo, predvsem pa tudi rešitev vprašanja socialnega skrbstva skupnosti za otroke. V socialistični družbi je skrb zanje ena temeljnih nalog. Pri nas se delo v tej smeri lepo razvija, k uspehu pa so veliko pripomogli starši, družbeni delavci, organizacije in društva.

Socialistična zveza delovnih ljudi, Zveza ženskih društev in Društva prijateljev mladine so pokazala v zadnjem letu veliko aktivnosti. Organizirana so bila številna vzgojna in zdravstvena predavanja za starše, ki so bila v kranjskem okraju povsod dobro obiskana. Sveti za šolstvo, Sveti za zdravstvo in socialno skrbstvo, predvsem pa šolski odbori, so na svojih sejah reševali številna vprašanja v zvezi z vzgojo šolske mladine, razpravljali so o šolski reformi, o materialnem in zdravstvenem stanju učencev in dijakov.

Solske odbore čakajo na tem področju še velike naloge. Za uspešno delo je zlasti potrebno poznavanje zdravstvene in socialne problematike, zato bo treba v »Tednu otroka« vključiti v delo čim več ljudi. Tesna povezava z organizacijo Rdečega križa, Društvi prijateljev mladine, Sveti za zdravstvo in socialno skrbstvo ter upravnimi odbori zdravstvenih in socialnih ustanov bo omogočila, da bo njihovo delo za izboljšanje vzgojnih, higieničnih in zdravstvenih pogojev doma in v šoli prineslo zaželene uspehe. Solske kuhinje bodo mnogo pripomogle k zaščiti otroka, zato bi bilo želeli, da se jih v prihodnje ustanovi čimveč.

Zveza Društev prijateljev mladine v okraju Kranj bo v tem tednu organizirala v Prešernovem muzeju razstavo »Otrok v likovni umetnosti in fotografiji«, na kateri bodo sodelovali gorenjski umetniki. Na programu so tudi gledališke predstave, mladinske kino predstave in predavanja. Ustanovljeni bodo pionirski odredi, ki naj bi navezali stike z delovnimi kolektivi posameznih tovarn.

»Teden otroka« zahteva od nas tudi pregled dosedanjega dela na področju varstva otrok in načrte za bodočnost. Skupne ljudske potrebe bodo odražale v posameznih občinah program Društev prijateljev mladine za tekoče leto.

Ali znate kupovati nogavice

Kadar se odločite za nakup nogavic, bodite previdni pri izbiri. Jeza vam bo na ta način marsikdaj prihranjena. Dobro nogavice poznamo po tem, da so vedno gosto pletene in da so zanke pravilno snemane, tako da se oblike nogavice lepo prilagajajo oblikam noge. Nogavice, pri katerih so pentlje napakno snemane in tudi tiste brez šivov, se na nogi rade sučejo in se hitro raztrgajo.

Ako želite kupiti nogavice za svečanejši priložnosti, potem vzemite take, ki imajo finočito niti 15 do 30. Solidne in še vedno dovolj prozorne so nogavice s finočito 30. Tovarne izdelujejo nadalje še nogavice s finočito 45, 60 in celo 100. Seveda pa v tem primeru ne smemo računati na eleganco. Nogavice nad številko 45 niso več prozorne, so pa zato tembolj trpežne. Finočita niti pa še ni vse. Poznatni moramo tudi gostoto nogavice. Vsaka žena, ki sama plete, ve, da je pletenje finnejše, če so igle tanjše in ustrezajo debelini volne. Ako za neko določeno vrsto volne uporabljate predebele igle, potem pletenje pri pranju izgubi obliko. Isto je pri nogavicah. Najfinnejše nogavice morajo biti pletene z gostoto 60, to je 60 ali 66 pentelj na 38 milimetrov. Čim gostejše so zanke, tem težje se nogavice raztrgajo. Če imamo n. pr. na 38 milimetrov le 45 zank, so nogavice hitro raztrgane. Nogavice s finočito 30 so najbolj solidne, če znaša gostota 60. Take nogavice le

redko dobimo, ker je delo komplicirano. Še vedno pa so zelo dobre nogavice, katerih finočita je značena s 30 in gostota s 54.

Pri nakupu po možnosti izberite nogavice, ki so delane samo z levimi pentljami. Ta način pletenja zmanjšuje možnost, da se nogavica natakne, pa tudi lepše so in brez sijaja.

Žene, ki imajo močno nogo, ne smejo nositi pretankih nogavic, tudi ne preveč temnih ali presvetlih. Debelino noge zmanjšajo nogavice brez sijaja, srednje fino pletene in umirjenih barv. Za delo najbolj ustrezajo nogavice številke 30, za ples, gledališče in podobne priložnosti pa nogavice št. 15. Ženske, ki imajo tanke noge, naj nosijo svetle in zelo fine nogavice.

Kadar zmanjka prostora

Utesnjeno sobo lahko preuredimo

Pomanjkanje stanovanjske površine je dandanes splošen pojav. Zato je treba, da obstoječe prostore čimbolj racionalno izkoristimo in razmestimo vso opremo tako, da bo zavzela kar najmanj prostora.

Najprej bomo n. pr. uredili dnevno sobo, ki je gotovo prenatrpana, posebno če je družina številna. V njej navadno sprejemamo goste in često

se zgodi, da se obiskovalec zaradi prenatrpanosti sobe skoraj ganiti ne more. Stole bomo v tem primeru vsakakor obdržale, ker morajo stati na tleh, lahko pa bomo mizo, ki nam odvzame ogromno prostora, zamenjale s premično desko, katero po želji lahko dvignemo in pritrdimo ob zid. Če je ne rabimo, jo prekrijemo po možnosti z draperijo, ki ustreza prevleki ostalega pohištva ali zastorom. Namesto velike nepraktične pisalne mize je zelo prikladna omara s policami za knjige in razne pisarniške predmete, pritrjena ob steni. Odpira se navzdol, tako da nam njena vrata služijo kot pisalna miza. Nadalje je zelo praktičen tudi viseči bife, v katerega zložimo krožnike, čaše, steklenice s pijačo itd. Na prostoru ponovno pridobimo, če pod omarico postavimo stole, dokler jih ne uporabljamo.

Zatem preidemo lahko na spalnico. Ta mora biti že tako enostavna in svetla, zato v njej ne bomo mogle kaj poenostavljati. Le nočne omare lahko nadomestimo z ličnimi, lepo zarobljenimi deskami, ki jih čez dan lahko spustimo ob zidu. Stene spalnice naj ne bodo polne družinskih slik. Za lep okras si nabavimo raje kako umetniško delo in pa dvojne svetilke, ki jih pritrdimo ob steni. Senčniki naj bodo po možnosti premakljivi.

V tako urejenem domu bomo dobili občutek, da so se njegove stene razmaknile, prej utesnjen prostor bo naenkrat postal svobodnejši, v katerem človek ne pogrša več zraka. Te ideje bodo gotovo marsikateri gospodinj pomagale uresničiti to, kar se je zdelo do sedaj nemogoče in neizvedljivo.

RECEPTI

NADEVANE PAPIRIKE — PEČENE

Enako velike zelene, rumene in vmes tudi rdeče paprike zberemo, jim odrežemo pokrove, odstranimo seme in umijemo v vroči vodi. Nadevamo jih z naslednjim nadevom: zmleto meso, naribano zeleno, sesekljan peteršilj, sesekljano čebulo in naribano limonino lupino zmešamo s kruhovimi drobtinami, soljo, poprom in jajcem. Nadevane paprike pokrijemo s po-

kroveci in pečemo na masti. Nazadnje stresemo na vsako papriko šličko naribanega sira in jih še nekoliko dušimo.

PAPIRIKE V OLJU IN KISU

Četrť kg soli, četrť kg sladkorja, četrť litra olja, četrť litra močnega kisa in 5 litrov vode ali 5 litrov kisa za vlaganje brez vode. Četrť litra kisa denemo v večji lonec in to zavremo. Medtem očistimo lepe, zrele paprike, jim porežemo peclje, jih operemo in na cedilu ocedimo. Ocedjene denemo v vrelo tekočino in jih kuhamo tako dolgo, da spremene barvo in se kožica nagrbni. Nato jih pobremo s penovko iz tekočine in denemo v kozarce. Ko so kuhane vse paprike, preostalo tekočino dobro prevremo in ohladimo. S hladno zalijemo vložene paprike — kozarce zalijemo in shranimo.

KONSERVIRANJE SUROVIH PARADIŽNIKOV

Deset kilogramov zrelih paradižnikov očistimo in jih zrežemo na strojčku za meso. Stresemo jih v velik emailiran lonec, dodamo 10 dkg soli in 1 dkg salicila. Tako pustimo stati paradižnike 24 ur, nato jih vložimo v steklenice, na vrh pa nalijemo nekaj dobrega olja. Steklenice zamašimo z dobrimi zamaški, jih nato zalijemo z voskom ali parafinom. Tako konservirani paradižniki so zelo dobro drže. Uporabljamo jih lahko za vse jedi. Predvsem pa se jih izplača pripraviti na ta način zato, ker ohranijo vse hranilne snovi, ki jih po naravi vsebujejo.

DROBNI NASVETI

Perilo, ki ga zažgemo pri likanju, posipljemo najprej s soljo in nato namočimo v hladni vodi.

Svilene robce najlepše operemo v krompirjevi vodi. Na nastrgan krompir vlijemo liter vode. Vse skupaj segrejemo in potem peremo.

Bele čevlje in torbice najlepše očistimo z belo radirko, kar pa je zelo zamudno. Lepo beli bodo ti predmeti tudi, če jih namažemo z raztopino bencina in magnezija.

Za kuhanje ne uporabljamo bakrene posode, ker uničuje vitamine. Bakrer prehaja tudi v hrano in jo zastruplja.

Jedilna soda uničuje nekatere vitamine, zato je ne uporabljamo pri kuhanju zelenjave.

Kadar peteršilj uvene in nimate drugega pri roki, ga položite za nekaj časa v mlečno vodo.

Trepalnice negujemo z ricinusom. Kakor ohrvem, tako daje ricinus tudi trepalnicam sij in čvrstost.

K O Z M E T I K A

Kako naj neguje roke gospodinja

Negovane roke ima lahko tudi gospodinja, če si le vzame zato 10 minut časa na dan.

Pred vsakim umazanim delom si moramo namazati roke s kremo. Kadar čistimo zelenjavo, zdrgnemo roke po opravljenem delu z limono in surovim krompirjem. Potem jih spet namažemo s kremo. Če so roke rdeče, jih kopljemo 20 minut v naslednji raztopini: 100 gr morske soli denemo v liter vode in kuhamo. Polovico je takoj vlijemo v skodelico in nato držimo roke v njej. Ko se ta voda ohladi, prilijemo še ostalo polovico.

Pred ribanjem in nekaterimi drugimi deli vtisnemo vseh 10 prstov v milo, to zaščiti nohte in tudi kožica se tako hitro ne umaže.

Vsak teden enkrat okopljemo roke v toplem oljčnem olju. Tako postanejo bolj gibčne in nohti se ne lomijo.

Ličila osuše ustnice

Če si ličimo ustnice, moramo vsak večer skrbno izbrisati vso šminko in jih nato namastiti. Ustna rdečila namreč ustnice osuše. Za čiščenje in namastitev je najboljšje surovo maslo ali smetana. Ustnice najprej na debelo namažemo z maslom, nato pa jih zbrisemo s kosmičem vate. To ponovimo tolikokrat, dokler ni vata za brisanje popolnoma čista. Nato ustnice spet narahlo namastimo, a jih potem več ne obrišemo. Ob taki negi bodo ustnice ostale lepo napete in gladke.

Ličilo zanje mora vedno ustrezati barvi vaše polti in las. Crnolasa žena s temno poltjo naj uporablja temno karminasto — rdečo barvo z vijoličastim odtenkom. Živa, oranžnordeča ličila smejo uporabljati poleti zagorele rjavolaske, plavalase žene pa naj uporabljajo rožnata, svetla ličila, lahko z vijoličastim odtenkom.

ZA VSAKO NEKAJ! — Revija jesenskih modelov plaščev in kostimov, k' jih odlikuje enostavnost kroja

V Kropi je bilo tekmovalje TVD „Partizan“

Tradicionalno jesensko atletsko prvenstvo kranjske okrajne zveze društva za telesno vzgojo »Partizan«, je bilo letos 23. septembra na atletskem stadionu v Kropi. Neumorni delavci »Partizana« v Kropi, tov. ing. Janez Smitek, Filip Legat, Joža Gasperšič in drugi, so vzorno pripravili vse potrebno za ta pomembni praznik gorenjskih partizanskih društev. K tekmovalju se je zbralo kar 162 tekmovalcev. Največ je bilo mladink in mladincev ter žal — le 5 članic. Mnogi udeležba dokazuje, da je tudi med gorenjsko mladino atletika zelo priljubljena. Žal pa je nekatera društva ne goje dovolj sistematično in redno, kar je vzrok, da so bili mnogi tekmovalci dokaj slabo pripravljeni na to tekmovalje. Najštevilnejši so bili tekmovalci društev iz Trziča, Bleda, Stražišča in Jesenice. Med njimi so bili najuspešnejši Tržičani, saj so osvojili kar 14 prvih, drugih in tretjih mest, Stražiščani 13 in Bledjani 10.

REZULTATI: Člani — 100 m: 1. Wagner (Tržič) 12,5; 2. Paul (Kropa) 12,7; **višina:** 1. Paul (Kropa) 160; 2. Polka (Straž.) 155; **200 m:** 1. Šoberl (Javornik) 26,1; 2. Pipan (Naklo) 28,8; **daljšina:** 1. Wagner (Tržič) 5,70; 2. Paul (Kropa) 5,59; **1000 m:** 1. Peharc (Tržič) 2:48,8; 2. Florjančič (Straž.) 2:59,0; — **krogla:** 1. Kržišnik (Kamna gorica) 10,02; 2. Paul (Kropa) 10,00; **kopje:** 1. Gros (Bled) 44,34; 2. Mencinger (Bled) 41,02; **4 × 100 m:** 1. Tržič (Čadež, Špehar, Sarabon, Wagner) 51,2; 2. Stražišče (Tepina, Polka, Soteljšek, Dimnik) 53,1.

Mladinci — 100 m: 1. Čadež (Tržič) 12,7; 2. Bukovnik (Duplje) 13,0; **200 m:** 1. Zakelj (Žiri) 28,0; 2.—3. Pivnik

(Straž.) Rešek (Kropa) 28,9; **1000 m:** 1. Bukovnik (Duplje) 2:57,3; 2. Črv (Bled) 2:10,4; **višina:** 1. Čadež (Tržič) 155; 2. Pivk (Straž.) 152; **daljšina:** 1. Ropič (Kamna gorica) 5,16; 2. Zajc (Bled) 4,98; **krogla:** 1. Jemc (Bled) 11,46; 2. Juvan (Bled) 11,45; **kopje:** 1. Jeraša (Kropa) 37,70; 2. Zupan (Naklo) 36,06; **4 × 100 m:** 1. Stražišče (Pivk, Oman, Lebar, Bajželj) 55,5; 2. Bled (Potočnik, Lebar, Ulcar, Zajec) 55,6.

Članice — 60 m: 1. Kogoj (Tržič) 9,1; 2. Celik (Škofja Loka) 9,6; **višina:** 1. Kogoj (Tržič) 133,2; 2. Celik (Škofja Loka) 115; **daljšina:** 1. Kogoj (Tržič) 4,25; 2. Bevc (Kranj) 3,96; **krogla:** 1. Kogoj (Tržič) 9,36; 2. Celik (Šk. Loka) 8,67; **4 × 60 m:** 1. Stražišče (Sedej, Zagar, Loparnik, Berčič) 35,9; 2. Kranj (Dolenc, Stuhec, Černe, Vukič) 36,4.

Mladinke — 60 m: 1. Vukič (Kranj) 8,5; 2. Vehovec (Šk. Loka) 8,9; **višina:** 1. Vehovec (Šk. Loka) 130; 2. Loparnik (Stražišče) 120; **daljšina:** 1. Vukič (Kranj) 4,40; 2. Vehovec (Šk. Loka) 4,33; **krogla:** 1. Vukič (Kranj) 9,41; 2. Ankele (Stražišče) 8,89.

V moški balkanski štafeti je zmagala ekipa Nakla (Stros, Pavlin, Rakovec, Kožuh) 3:49,6 pred Tržičem (Peharc, Špehar, Čakar, Wagner) 3:57,5. Bilo bi prav, da bi bilo vsaj naslednje okrajno prvenstvo vendarle enkrat v Kranju, kjer ga doslej ni bilo mogoče izvesti, kajti »metropola Gorenjske« nima spodobnega stadiona, dočim so manjši kraji, z manj prebivalci (Bled, Jesenice, Kropa, Škofja Loka) v tem pogledu mnogo na boljšem.

Mali oglasi

Izgubljeni otroški bel plašč od Grenca do Sv. Duha vrniti proti nagradi v Zdravstveni dom Škofja Loka.

Prodajam les za ostrežje za stanovanj. hišo. Naslov v upravi lista.

Prodajam 2 kozli. Stare Franc, Primskovo 71.

Prodajam motorno kolo NSU 250 ccm. — Naslov v oglasnem oddelku pod 120.000.—

Prodajam posekan oreh. Povšnar Jurij, Primskovo 52, Kranj.

Hrano in sobo dam mladima zakoncema za pomoč pri delu na kmetiji v bližini Podnarta na Gorenjskem. — Naslov v upravi.

Zibelnik Frančiška iz Bašlja št. 28 izjavljam, da ne prevzamem nikake odgovornosti ali poravnave za dejanja, ki bi jih napravil moj mož F. zaradi živčne obolenosti.

Na podlagi 12. člena Pravil Gospodarske poslovne zveze Kranj razpisuje upravni odbor Gospodarske poslovne zveze:

MESTO RACUNOVODJE

Pogoji: najmanj srednja strokovna izobrazba in 6-letna praksa v samostojnem vodenju računovodskih poslov ter poznanje obrtne in trgovske stroke; — Plača po dogovoru. — Nastop službe takoj.

MESTO BLAGAJNIKA

Pogoji: zaželjena srednja strokovna izobrazba in vsaj 2-letna praksa, oziroma nižja strokovna izobrazba in najmanj 8-letna praksa v blagajniških oz. knjigovodskih poslih.

Plača po dogovoru. — Nastop službe takoj. — Prošnje s kratkim življenjepisom in dokazili o izobrazbi in praksi je vložiti na naslov Okrajna združna zveza Kranj, Ljubljanska 1.

šo

KINO - TE DNI BOMO GLEDALI

KINO »STORŽIČ« KRANJ

28. septembra, ameriški barvni film »BOBNI ČEZ REKO« ob 16., 18. in 20. uri.

29. septembra, ameriški barvni film »BOBNI ČEZ REKO« ob 16., 18. in 20. uri ter premiera jugoslovanskega filma »NE OBRACAJ SE SINKO« ob 22. uri.

Upravni odbor »Delikatesa« Kranj RAZPISUJE

delovno mesto poslovodje trgovine z delikatesnim blagom. Interesenti morajo imeti najmanj 10-letno prakso v delikatesni ali podobni praksi. Nastop službe po dogovoru. Plača po tarifnem pravilniku.

»Junaštvo«, ki ne dela časti

Franc Krive je doma iz Bohinjske Bele. Star je 25 let. V Beli imajo Mladinski dom, ki je namenjen prostnemu udejstvovanju domače mladine, a je bil 3. junija letos priča pretepa, ki danes pač ne more biti

30. septembra, ob 8.30 in 14. uri ameriški barvni risani film »PEPELKA« — (vstopnina za mladino 20.— din); ob 10. uri matineja — angleški film »ZELENI SAL«. Ob 16., 18. in 20. uri ameriški barvni film »BOBNI ČEZ REKO«.

KINO »TRIGLAV« PRIMSKOVO

29. septembra, premiera angl. filma »ZELENI SAL« ob 19.30 uri.

30. septembra, premiera ital. barv. filma »ATILA« ob 14., 16., 18. in 20. uri.

KINO »SVOBODA« STRAŽIŠČE

29. septembra, ameriški barvni film »PEPELKA« ob 18. in 20. uri.

30. septembra, ameriški barvni film »BOBNI ČEZ REKO« ob 14. uri in jugoslovanski film »NE OBRACAJ SE SINKO« ob 16., 18. in 20. uri.

KINO NAKLO

29. septembra, jugoslov. film »NE OBRACAJ SE SINKO« ob 19. uri.

30. septembra, ameriški barvni film »BOBNI ČEZ REKO« ob 9.30 uri in francoski barvni film »TUREK NA POLITANEC« ob 15., 17. in 19.30 uri.

KINO »RADIO« JESENICE

28. septembra, ameriški film »DAMA S KAMELIJAMI« ob 18. in 20. uri.

29. in 30. septembra, ameriški barv. film »PRIPRAVLJEN NABOJ«. V soboto ob 18. in 20. uri; v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri — dopoldne ob 10. uri matineja mladinskega filma.

KINO »PLAVŽ« JESENICE

28. septembra, ameriški barvni film »PESEM ZLATEGA ZAPADA« ob 18. in 20. uri.

29. in 30. septembra, ameriški film »DAMA S KAMELIJAMI«. V soboto ob 18. in 20. uri; v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri — dopoldne ob 10.30 matineja mladinskega filma.

KINO KOROŠKA BELA

29. in 30. septembra, ameriški barv. film »PRIPRAVLJEN NABOJ«. V soboto ob 19. uri; v nedeljo ob 17. in 19. uri.

KINO ZIROVNICA

29. in 30. septembra, mehiški film »MACLOVIA« V soboto ob 20. uri; v nedeljo ob 17. in 20. uri.

»KINO SORA« ŠKOFJA LOKA

Od 28. do 30. septembra, francosko-mehiški film »OHOLIE«.

KINO »KRVAVC« CERKLJE

29. in 30. septembra, argentinski film »ONEČASČENA«. V soboto ob 20. uri in v nedeljo ob 16. in 20. uri.

KINO RADOVLJICA

Od 28. do 30. septembra, ameriški film »TARZAN IN NJEGOVA PRIJATELJICA«. V petek in soboto ob 20. uri; v nedeljo ob 15.30, 17.30 in 20. uri.

Oglejte si najaktualnejša
predstavitel Gospodarskega
razstavišča letos!

I. sejem izvoznih artiklov Jugoslavije

v dneku
od 29. 9. do
7. 10. 1956
v Ljubljani

Prikazani bodo nešteti predmeti iz področja celotne industrije, kmetijstva, gozdarstva in obrtništva.

Delovni kolektivi, šolska vodstva, organizirajte skupinske obiske za ogled tega sejma.

Razstavni prostori so odprti vsak dan od 9. do 20. ure.

Izkoristite 25% popust na železnici.

Gospodarsko razstavišče
Ljubljana

Začelo se je nogometno prvenstvo Gorenjske

Prvenstvena nogometna sezona na gorenjskih igriščih je že začela. Po prvih dveh kolidih ima največje izglede za osvojitve prvega mesta moštvo »Ločan« iz Škofje Loke.

Rezultati: I. kolo — v Kranju: »Triglavl« B : Jesenice 1:2, — v Lescahu: »Ločan« : »Prešeren« 4:2, — na Bledu: Bled : »Mladost« B 2:3, — v Trziču: Tržič B : Bohinj 3:0 (PF), — Naklo je bilo prosto. **II. kolo — v Kranju:** »Triglavl« B : Bled 2:1, — v Kranju: »Mladost« B : Bohinj 8:0, — v Trziču: Tržič B : Jesenice 0:9, — v Škofji Loki: »Ločan« : Naklo 21:0. »Prešeren« je bil prost.

TABELA

Ločan	2	2	0	0	25:2	4
Jesenice	2	2	0	0	11:1	4
Mladost B	2	2	0	0	11:2	4
Triglavl B	2	1	0	1	4:2	2
Tržič B	2	1	0	1	3:0	2
Prešeren	1	0	0	1	2:4	0
Bled	2	0	0	2	2:5	0
Naklo	1	0	0	1	0:21	0

Moštva: Tržič B, »Triglavl« B in »Mladost« B tekmujejo izven konkurence.

M-8

Kaj ima na spovedu

Radio Ljubljana

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.05, 6.00, 7.00, 13.00 in 22.00 uri. Prva jutranja poročila ob nedeljah pa so ob 6.05, vesti o športnih dogodkih boste slišali ob 21.00 uri, oddaja »Zelezi ste — poslušajte« ob delavnikih ob 14.40 in ob nedeljah ob 14.15 uri. Kmetijske nasvete in kmetijsko univerzo poslušajte vsak delavnik ob 12.30 uri.

PETEK, 28. SEPTEMBRA

8.00 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi.
8.30 Radijski roman — William Woods: Manuela — VI.
9.45 Radijska šola za nižjo stopnjo — a) Šolske poti, b) Pojte z nami, otroci! (ponovitev).
11.50 Za dom in žene.
12.40 Pijanistka Darinka Bernetič igra popularne klavirske skladbe.
16.00 Utrinki iz literature — Georgi Karaslavov: Pred podobo.
16.20 Popoldanski koncert.
18.00 Novi filmi.
18.10 Odlomki iz oper: Laikme, Faust in Knez Igor.
18.50 Družinski pogovori.
20.00 Lirično intermezzo — Pesmi na besedilo Heinricha Heineja.
20.30 Tedenski zunanje — politični pregled.
20.45 Iz modernega glasbenega sveta.
21.15 Oddaja o morju in pomorščakih

SOBOTA, 29. SEPTEMBRA

11.45 Pionirski kotichek.
12.40 Lahko orkestralno glasbo igra Mariiborski instrumentalni ansambel.
14.30 Tedenski športni pregled.
15.35 Medžimurske in istrske narodne

pesmi v priredbah za glas in klavir.
16.00 Utrinki iz literature — Antonio Machado: Pesmi.
18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
18.15 Poje Dekliški zbor zavoda za glasbeno vzgojo.
18.45 Okno v svet.
20.00 Veseli večer.
21.00 Igramo za ples.

NEDELJA, 30. SEPTEMBRA

8.03 Otroška predstava — Marijan Belina: Zajček strahopetček.
8.30 Pester spored slovenskih narodnih in umetnih pesmi ter domačih napevov.
9.30 Se pomnite tovariši — Franc Konobelj: V Rožno dolino.
10.00 Nedeljski simfonični koncert.
12.00 Pogovor s poslušalci.
13.30 Za našo vas.
15.20 Prenos mednarodne nogometne tekme Čehoslovaška : Jugoslavija.
18.00 Radijska igra — Norman Corwin: Stiri zdravniške zgodbe.
20.00 Večerni operni koncert.
21.00 Sportna poročila.

PONEDELJEK, 1. OKTOBRA

11.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — a) Milica Bartenjev: Ne bodi brezobziren — b) Pavle Kalan: Skladatelj Karol Pahor — mladini.
11.35 Mali vokalni ansambl poje slovenske narodne pesmi.
12.00 Emil Axman: Moravski plesi.
12.40 Pohorski fantje poje in igrajo.
14.05 Radijska šola za višjo stopnjo —

prof. Avsenak: Svet med Savinjo in Sotlo.
15.40 Utrinki iz literature — Mihajlo Lalič: Pot v smrt.
18.00 Družinski pogovori.
18.10 Igrajo kvintet Slavka Avsenika in Veseli godci.
18.30 Radijska univerza — prof. Leopold Petauer: Kruh v zgodovini — I.
20.00 Mladinska oddaja.
20.20 S festivala v Dubrovniku — koncert zagrebških solistov, dirigent Antonio Janigro.

TOREK, 2. OKTOBRA

8.00 Melodije iz filmov in operet.
8.30 Radijski roman — William Woods: Manuela — VII.
8.50 »Na Gorenjskem je fletno« (pisan spored gorenjskih pesmi in plesov).
9.15 Reportaža.
9.30 Dopoldanski koncert.
10.30 Jezikovni pogovori (ponovitev).
11.15 Za dom in žene.
11.30 Priljubljene klavirske skladbe.
13.30 Od arije do arije.
14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike.
18.00 Sportni tednik.
20.00 Domače aktualnosti.
20.10 Poje Ljubljanski komorni zbor p. v. Milka Škoberteta in ženski zbor F. Prešeren iz Kranja p. v. Petra Liparja.
20.30 Radijska igra — Gogolj: Plašč.
21.30 Igrajo veliki zabavni orkestri.

SREDA, 3. OKTOBRA

11.00 Pred mikrofonom je Vaški kvintet s pevci Sonjo in Rezikom ter Božom in Miškom.
11.25 Radijska šola za višjo stopnjo. Prof. Avsenak: Svet med Savinjo in Sotlo — ponovitev.
13.30 S pesmijo po Jugoslaviji.
14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo

a) Milica Bartenjev: Ne bodi brezobziren — b) Pavle Kalan: Skladatelj Karol Pahor — mladini (ponovitev).
15.40 Utrinki iz literature — Pesm. Branka Rudolfa.
17.10 Sestanek ob petih.
18.00 Kulturni pregled.
18.15 Slovenske narodne pesmi poje Mariiborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška.
18.30 Zunanje politični feljton.
18.40 »Iz svetovne zakladnice samospetov«: Benjamin Britten: Zimske besede.
20.00 Richard Wagner: Mojstri pevci Nürnbergski — I. dej.
22.15 Jazz — cocktail.

ČETRTEK, 4. OKTOBRA

11.00 Naši najmlajši pojo.
11.15 Cicibanom — dober dan! (Voja Carič: Pilot Nikola).
12.40 B. Wagner — Uvertura k operi »Tannhäuser«, Zoltan Kodaly — Intermezzo iz opere »Hary Janoš«.
14.20 Pionirski kotichek.
15.40 Utrinki iz literature — Emile Zola: Beznica.
16.00 Z jugoslovanskimi solisti in skladatelji.
18.00 Radijska univerza — Rudolf Brce: O konzerviranju muzejskih predmetov.
18.15 Charles Gounod: Baletna glasba iz opere Faust.
18.30 Reportaža.
20.00 Tedenski notranje-politični pregled.
20.10 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — sodelujejo priljubljene ansamble in solisti.
21.00 Sodobna poljska lirika (lit. glasbena oddaja).
21.30 Ciklus Beethovnovih godalnih kvartetov.

več nikomur v čast in ponos. Krive pa bi menda rad obnovil tradicijo fantovskih pretepa. Napil se je dobro mero »korajže«, potem pa napadel s smrekovim kolom domačina Antona Eržena, o katerem je mislil, da se je malo prej polotil njegovega brata. Prizadejal mu je prelom desne roke v zapestju, na glavi močno oteklino in podplutbo na hrbtu.

Ko se je v preteklih dneh moral zagovarjati pred Okrožnim sodiščem v Ljubljani zaradi hude telesne poškodbe, mu je upadlo vse »junaštvo« ter je prav skrušeno zatrdel, da je vse storil le zaradi vinjenosti. Ker je uvidel, da se je znesel nad »nekrivim«, mu je bilo še posebno žal in je zagotavljal, da grde tradicije ne bo več nadaljeval. Ker je pokazal Krive resno pripravljenost, da popravi prizadejano škodo, ga je sodišče obsodilo na 4 mesece zapore pogojno za dve leti. V tem času bo imel vsekakor dosti priložnosti, da dokaže iskrenost svojih obljub.

Mislmo pa, da bi bil tudi že skrajni čas, da postavimo pretepaštvo tja, kamor spada: v zgodovino in pozabo!

F.

V PIJANOSTI JE NADLEGOVAL GOSTE

C. P. z Bleda je 24. avgusta (svetovno prvenstvo v veslanju) opravil službo kot uniformirani gasilec pri hangerju za shrambo čolnov. Po končani službi ob 19. uri zvečer je odšel v hotel »Triglavl« in pričel tam popivati. Ze prilično »okajen« je nesramno nadlegoval goste — Čeha in Cehinje, ki so prišli na blejsko regato. Nešteta opozorila upravnika, naj se odstrani, mu niso zalega. Upravnik ga je nato s silo odvedel ven. Vinjeni C. P. je obstal kar pred vrati. Ob 21. uri ga je našla tam patrola Ljudske milice, ko je oblečen v gasilsko uniformo pri vzhodu nadlegoval goste. Opozoril patrole ni upošteval, zato ga je odvedla na postajo Ljudske milice Bled. Po vsej verjetnosti ga bo kazen za nedostojno ponašanje iztreznila in v prihodnje ne bo več poskušal delati podobnih prekrškov.

V TEKSTILNI TOVARNI

Ponedeljek.

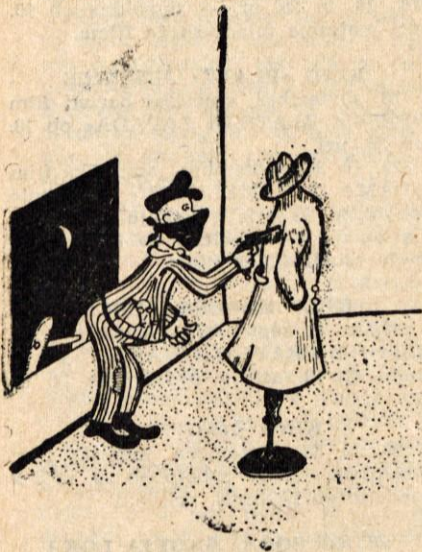
Nova tekstilna tovarna v Pekingu je vredna pozornosti, saj ima 89 tisoč vreten in 2400 avtomatskih stavev. Toda nas so bolj zanimali delavci in razmere v tovarni.

Na vprašanja je odgovarjalo dekle Cen Dzin, sekretarka podjetja, neobičajno oblečena v temnordečo bluzo iz platna in z belim šalom okoli vratu. Povprečna mesečna plača delavca znaša 37 juanov (1 juan je 120 din). Izpolnitev državnega plana in večji delovni učinek posameznika ne vpliva na njeno povečanje. Udarniki dobijo včasih denarne nagrade.

Majhne plače povsem zadovoljujejo zelo skromne potrebe Kitajcev. Izgotovljena platnena obleka stane 10 do 12 juanov. Hrana v menzi stane do 15 juanov. Stanovanja so zelo poceni, zato imajo delavci prihranke v hranilnicah.

Zdravljenje delavcev je brezplačno. Zanimivo je, da člani njihovih družin plačajo polovico zdravniških in bolniških stroškov. Za prvega otroka dobijo starši 4 juane, za dvojčke 16 in za trojčke 24 juanov dodatka.

ZA SMEH

»ROKE GOR!«

BREZ BESED

Uslužbenec je v podjetju preveč. 227 na 3000 delavcev. Podobno je v partijski organizaciji. Na 300 članov Partije pride 11 profesionalnih partijskih funkcionarjev, na 900 mladih komunistov 3 mladinski voditelji in 6 sindikalnih funkcionarjev. Skupaj je v podjetju 20 profesionalnih političnih delavcev z mesečno plačo.

VRTEC BEN HAI

Torek.

V lepem cedrovem parku Ben Hai, kar pomeni Severno morje, je otroški vrtec z novimi zelenimi zgradbami, katerih strehe so v kitajskem stilu na straneh zavite navzgor. Debeluasti, dobro negovani otroci so nas pričakali z radostnimi klici. Sproščeno so prišli naproti, nas prijel za roke in nekaj čebljali v svojem živahnem jeziku. Nikoli še nisem videl tako svobodnih in tako milih otrok. 300 jih je in vzgaja jih 24 pedagogov. Upravnica je stara 26 let in ima fakultetno izobrazbo. Otroški prostori so zelo čisti in moderno, skoraj luksuzno opremljeni. Veliko dvorišče je polno rekvizitov za otroške igre. V tem vrtcu je otrokom zelo prijetno.

Upravnica pravi, da so v Pekingu še štirje taki otroški domovi. Skupaj pet v trimilijonskem mestu.

V podjetjih je še 300 otroških vrtcev za otroke delavcev. V njih plačujejo starši za otroke le po 2 juana mesečno za mleko. V Ben Haiu stane samo hrana 22 juanov. Ta dom je dostopen samo otrokom, katerih starši zaslužijo več kot delavci.

Vrtec vzdržujejo iz proračuna, v katerem so predvidene plače za 95 uslužbencev in sredstva za oskrbovanje zgradb.

V ZADRUGI — KOLHOZU

Sreda.

20 km od Pekinga je vas Dun Zan in jo obiskujejo vse tuje delegacije. V zadrugi pisarni s podom iz prsti vise slike Berlina, spomin na obisk vzhodno-nemških državljanov.

Predsednik, okreten in zgovoren človek, nam je z lahkoto pripovedoval (videlo se je, da ima v tem prakso), da vključuje zadruga prejšnjih 9 vasi s 4432 prebivalci in 4500 muov zemlje (15 muov je 1 ha).

Z enega muo dobi zadruga 100 kg žita ali 900 kg zelja nenavadnega videza. Njihovo zelje je podobno zelo povečanemu zelenemu lešniku. Glava tehta 2 do 3 kg.

Zaradi bližine mesta se ukvarja zadruga predvsem s povrtninami. V petdesetih zimskih gredah iz blata, pokritih s steklom in ogrevanih s premogom — briketom, rastejo sredi zime paradižniki, paprike in pol metra dolge kumare. Zadrugniki so podarili vsakemu članu delegacije po eno kumaro.

Zraven kolhoza je tudi kreditna in nabavno — prodajna zadruga. Kredit lahko dobi vsak kmet za majhne obresti. Obresti kreditom za povečanje znašajo 0,75%, obresti kredita za osebne kmetove potrebe 1,5%. V vprašanje, kakšne so posledice, če kmet ne vrne kredita, je odgovoril predsednik: »To se še ni zgodilo. V takem primeru bi mu vsekakor podaljšali plačilni

rok.« To priča o velikem poštenju Kitajcev.

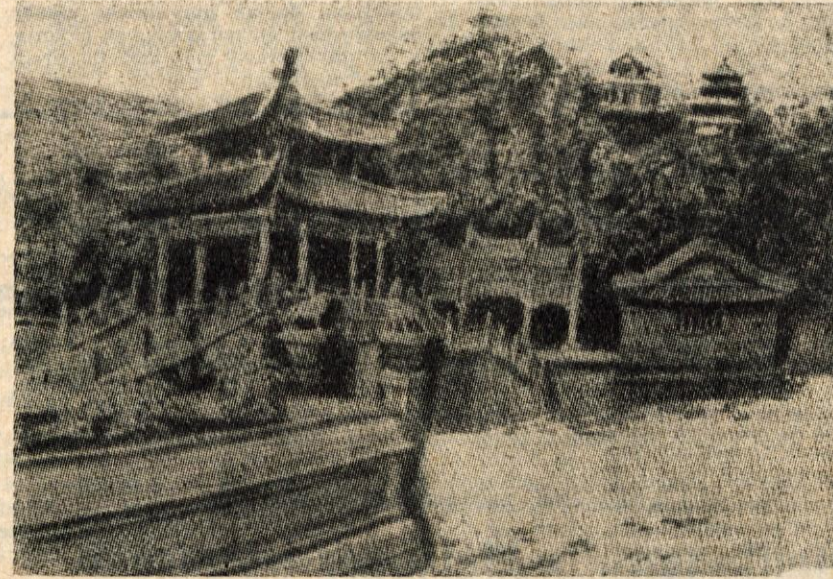
Predsednik je posebno poudaril spremembo življenjskih pogojev za kmete. Pred osvoboditvijo so se ljudje hranili izključno z rižem in koruzo, sedaj dobivajo tudi moko. Vsak prebivalec ima svoj klobuk in svojo obleko, pred revolucijo pa se je vsa družina pokrivala z enim pokrivalom. Nekoč so imeli za stanovanje jame iz blata, sedaj imajo zidane hiše.

Zemlja je bila v lasti veleposesnikov. Teh je bilo v vasi 45. Za naše pojmovanje bogastva bi bili ti »veleposesniki« s 3 ha zemlje smešni. Kitajska merila so drugačna. Tu je siromašna družina imela samo 2 muo zem-

ne srečuje modrih oblačil samo na ulici, ampak tudi v kinu, gledališču, na svečanih večerjih in sprejemih. Tudi državni funkcionarji so oblečeni v modro, le s to razliko, da so njihove obleke iz boljših tkanin. Človek sčasoma kar zasovraži to povsod pričujočo modro barvo.

Samo miličniki so oblečeni v zelene vojaške uniforme, da bi se razlikovali od ostalega prebivalstva.

Miličnika na vogalu so v trenutku obkrožili ljudje, ko je nekaj razlagal vozniku rikše zaradi kršenja zelo strogo pravnih predpisov. V takih primerih nastopi miličnik kot neke vrste agitator. Dolgo pripoveduje o pomembnosti spoštovanja predpisov in

Plastični relief stare dvorske palače v Pekingu, izdelan iz plute. S to umetno obrtjo se pečajo prebivalci pokrajine Fukjen. Pluto najprej drobno narežejo in zatem sestavijo podobe z izredno perspektivnostjo in vsemi podrobnostmi

politični zavesti meščanov. Zbrani potniki so pazljivo in mirno poslušali njegovo razlaganje.

Pravijo, da bodo obleko zamenjali. Velik uspeh revolucije je bil v tem, da je vsakemu prebivalcu omogočila ceneno obleko.

MIRKO MILOJKOVIČ

Ali so na Marsu živa bitja?

6. septembra se je Mars približal zemlji na 56 milijonov kilometrov, kar se zgodi le vsakih 15 let. Skozi nešteto teleskopov so astronomi opazovali njegovo površino. Doslej so ugotovili, da se Marsova tla spreminjajo z letnimi časi, kar daje znanstvenikom misliti, da je ta površina organske narave, zaradi česar ni izključeno, da je na planetu življenje. Američani v Palomari so pri zadnjih opazovanjih merili in proučevali temperaturo na tem planetu. Uporabili so tudi radioteleskope. Studije bodo trajale vsakega precej časa, vendar pa nam bodo morda že letošnjo zimo odgovorili, na staro vprašanje: Ali so na Marsu živa bitja ali ne?

MODRA OBLACILA

Četrtek.

Sprehajali smo se po mestu. Veter je raznašal rumeni puščavski prah ter ga trosil v hiše. Ulice so bile modre zaradi modrih oblačil. Vsi ljudje, žene in otroci jih nosijo. Podšita so z belimi oblogami vate. Nepopisno enoličnost povečajo visoko do vratu zapete bluže, podobne vojaškim. Za tujca je to nezno. Toliko bolj, ker

LESENI STRAŽAR ZA ŽENSKO

SOFERJE

V Ameriki je veliko gangsterjev. Nekateri so strokovnjaki za bančne blagajne, medtem ko se lopovi manjšega kova zadovoljujejo že z napadi na avtomobile. Najraje seveda napadajo avtomobile, ki jih šofirajo ženske. Da bi zavarovali ženske soferje, so prišli ameriški »posebni ljudje« na precel izvirno misel. Začeli so izdelovati velike lesene lutke, ki imajo obliko velikih in energičnih moških. Ženska posadi svojega moškega spremljevalca na prostor zraven sebe in je baje popolnoma varna.

Lutke so narejene tako popolno, da se niti v nabitrejši vožnji ne razlikujejo od živega človeka. Trik je užgal, pa ne samo zato, ker so Američani naravnost požrešni na podobne senzacije, ampak ker je tako varstvo tudi najceneje.

GOVOREČE KNJIGE

Francoski inženirji trdijo, da ni prav daleč čas, ko bodo v prodaji govoreči časopisi in knjige. Računajo, da bo to približno čez 10 let. Prodajali jih bodo v obliki škatlic z zvočniki in živimi slikami. Vsaka stran knjige ali časopisa bo obenem tudi gramofonska plošča.

AVTOMATSKA BANKA

V Ameriki je začela delati prva avtomatska banka. To je elektronski stroj, ki more nadomestovati večino uslužbencev sodobne banke. V enem dnevu naredi 32.000 računov, piše vplačila in izplačila, blokira račune in izplačuje čeke. Kadar je potrebno, pošlje lastnikom izčrpanih računov opomine in urejuje čke, ki so redno plačani. Stroj je težak 25 ton, ima 8000 elektronov, 34.000 tranzistorjev, 300.000 metrov električnega kabla in porabi 80 kilovatov električne energije.

LETEČI KROŽNIK

Navsezadnje sta se polegla strah in mrzlica okrog letečih krožnikov. Nič več ni niti očividcev niti senzacionalnih vestí po časopisih. In vendar leteči krožnik ni utvara. Gradi ga Francoz Rene Couzinet, človek, ki se je že proslavil na področju aviacije. Celih devet mesecev je s svojim bratom delal model in morda se bodo njuni leteči krožniki že v kratkem pojavili na nebu. Imeli bodo dva pilota in bodo lahko sprejeli šest potnikov.

Couzinet je prepričan, da bodo leteči krožniki sčasoma izrinili letala. Njihova prednost je v tem, da lahko razvijejo največjo hitrost in da so bolj ekonomični. Sodobna letala imajo na 1 KS svojega motorja le 5 kg nosilnosti, medtem ko bo lahko leteči krožnik na vsako konjsko silo svojega motorja nesel 12 kilogramov teže breme.

MORSKA VODA PITNA

Pravzaprav je zelo klavрно, če človek umira od žeje sredi mokre puščave. Nič kolikokrat so že poskušali, da bi »spreobrili« morsko vodo v sladko. To je zdaj popolnoma uspelo nekemu izraelskemu inženirju, tako vsaj trdijo. V enem letu bodo njegov sistem v Izraelu že na široko uporabljali. Proces je že dolgo znan; morsko vodo spremene najprej v led in pri tem se izloči sol. Inženir je vnesel v ta proces precej izboljšav, najvažnejša je pa ta, da je proizvodnjo sladke vode zelo pocenil.

POT NAZAJ

»Ali še veš, tam je bilo?« Sam kaže na zelenoobrasel griček zadaj za hišami v tumbu, kjer je svoje čase županil rdeči Brkonja.

»Fanta, tole črno dete vama svetuje, ne obnavljajta starih spominov! Mrtvi zaradi tega ne bodo oživel!« se oglasi Don Rafael in v tem opazim, kako krčevito vleče poročnik cigareto.

Tu prenočimo. Namenoma se potem s Samom vlečeva v isto kolarnico, kjer se je odigrala drama s strupeno kačo.

Svojeverstne misli naju prevzamejo! Vse je tako kot tedaj, celo mesec slika srebrni trikotnik ravnatako pred vhod kot takrat. Tihotno done zvoki kitare.

»Poslušaj«, pravi Sam, »ali veš, da se ta čudovita županja spogleduje s poročnikom in ljubimka z njim? — Tako mi je zopra vsa ta okolica in kraj sam, da nič tega!« »Zaspi, Sam, in ne razmišljaj!«

»Kajpak, spim naj! Kako bi mogel mirno spati tu, ko je pa padla prokleta vreča z bestijo ravno med vaju?«

»Močli, Sam, močli vendar!«

»Hm! rentaci tovariš. Zunaj se vsuie mimo vrat prgišče kresnic.« Sam! — »No?« — »Sam, daj sem steklenico! Strahove vidim! In duhove moraš preganjati z duhovi! Sem z duhom v steklenici tedaj!«

»Dobra misel to, se mi zdi! Na, tu imaš, toda pusti požirek še za soseda!«

Izpraznila sva steklenico in zaspala nato tako trdno in spala tako dolgo, da naju je moral Don Rafael drugo jutro skoro s silo zbuditi. In po zajtrku drdrajó Fordi z nami po pragozdu in pustinja vedno dalje, po žgoče vročih planotah in v hladnih tesneh. Brez zanimanja ždimo na klopek. Lopez spet bere. Ta plovek čita vedno!

In nekega večera se ustavimo v tumbu, kjer mi srce hitreje bije in mi vročino pričakovanje razpalja kri po žilah. Ali ji ni bilo Marija ime in ali niso bili njeni poljubi mehki in sladki kot jedra granatnih jabolk, ko se je njen mož zakasnil v gozdu? —

Povečerjali smo, na ogenj smo vrgli novega netiva, da zagori in vzplamti; kitare se oglase. Delavci in vojaki čepi ob ognju in kade. Sam pije spet. Odkar je njegov prijatelj Billy mrtev, se Sam vdaja pijači in postaja tiste vrste alkolik, ki se uničujejo z žganjico najslabše vrste.

Kdo je že tako nad vse ljubil živoročce svilene srajce, ki so bile vedno umazane? »O, oh, to-le črno dete je neizrečeno preklemano srečno, da vidi vsaj dva od vas še živa!« se oglasi v prijetnem narečju z Mississippijevih plantaž in Don Rafael že stiska roko Samu in meni. Se enkrat se ozre po cel vrsti in reče: »Za svojega tovariša, onega molkečega, bi pa že morala...«

»Ze dobro, Don Rafael, kako daleč nas boste spremljali, amigo?« se hitro vtaknem vmes, kajti Sam že gubanči čelo. »Do Bogote, amigos. Od tam greste v Santato in potem v Choco«, odgovori črnc špansko. »Toda poglejta, muchachos, tu so že avtomobili! — Viva el senor Ford. — In tu je tudi že dobri, junaški senor Lopez, poročnik pogumnih »cazadores« de Bogota!«

Počasi, skoro obotavljaje se, zlezemo na kamione. Poročnik Lopez nam s cigareto v ustih priključuje in nedodoma se domisljam Julesa, Francoza Julesa; peljali se bomo mimo njegovega groba... Avtomobili zdrdrajó. Grmenje iz Muza, kjer se trudi v potu svojega obraza tisoč delavcev, je zamrlo. In zdaj prihaja drugi Muzo. Muzo žensk s kamni čistosti. Muzo Anite s pla-Billy mrtev, se Sam vdaja pijači in postaja tiste vrste alkolik, ki se uničujejo z žganjico najslabše vrste.

3. Ljudstvo

TROPСКА SIMFONIA

30

Odkar je nedavno tega talna voda, ki je nenadoma drla v jašek, presenetila dva delavca, ki sta delala v jašku in sta utonila kot dvoje miši, preden je sploh kdo mogel pomisliti na reševanje, so delo v njem popolnoma ustavili.

Kot klop se me oprime misel in mi ne gre iz glave: Samo majhen neznaten sunek z desno ramo — in večnega Juda ne bo več, preden ga bodo utegnili potegniti iz goste blatne kaše. — Kropka roka me prime trdo za nadlaket in Sam me vodi mimo nič hudega slutetega večnega Juda.

Počasi se vije naša mala četa proti upravnemu poslopju. Spotoma se še enkrat ozrem na Juanito, ki bruhla izmed svojih železnih zob spet grmade zdrobljenega kamena. Napol gol delavec, ki se koplje v znoj, hiti z lopato polniti vozček. Obupan pogled se vjame z mojim. Z bolešjo, pa vendar z zadoščenjem, da Juanita ne pomeni nič več zame, korakam dalje.

V bolnišnici nas preišče s pomočjo rentgenskega aparata. Nihče nima smaragdov v želodcu; zdravniki nam čestitajo in nato nas nagovori hladni, odvrtni generalni ravnatelj; od vsega dolgovnega govora mi je ostal v spominu le en stavek: »Pošteni in sposobni delavci lahko postanejo v tej deželi srečni.« Hm, si mislim, saj ima možakar prav, toda še veliko bolj prav bi imel, če bi delodajalci Muzo temeljito preuredili in napravili življenje delavcu v njem nekoliko znošnejše.

Potem odkorakamo po turobni poti do turobne stražnice ob žični ograji. Mali Harkensmith je od razburjenja ves iz sebe! Čim bolj popušča trušč v rudniku, tem glasnejši je njegov krik: »Fanta, pišita! Pri moji veri! Danes zvečer se ga napijem od žalosti! — In ne pozabita: na glavni pošti v Nairobi!«

Vojaki stoje pred stražnico in se nam prijazno nasmihaajo. Harkensmith naju objame, potem pa ga vidim, kako drvi, ne da bi se enkrat samkrat ozrl, nazaj v bobneči Muzo, ki se za nas vedno bolj oddaljuje in postaja vedno tišji. Četita vojakov nas sprejme. In koga zagledajo nenadoma moje oči? Čigav je ta črni, z bledikastimi kozavimi brazgotinami posejani obraz, Rumbane, ki mi je ponujala floripondio. Muzo Anite s pla-Billy mrtev, se Sam vdaja pijači in postaja tiste vrste alkolik, ki se uničujejo z žganjico najslabše vrste.